

“Ακόμα κι αυτή η άλωση της Κωνσταντινουπόλεως
ωχριά μπροστά στη Μικρασιατική καταστροφή.”
Στέφαν Τσεάχ

ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Περιοδική Έκδοση του Κέντρου Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού

• Αρ. φύλλου: 14 • Μάρτιος 2010 • Τιμή: 0,01 ευρώ

Ο Άγγελος Σημηριώτης σε σκίτσο του Ντίνο Μπέη.

Από τον Πρόεδρο

Αγαπητοί φίλοι,

Η προηγούμενη χρονιά έκλεισε με το 40 Συμπόσιο μας, που είχε ως θεματική του: «Πολιτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί θεσμοί των Ελλήνων της Μικράς Ασίας κατά τους νεότερους χρόνους».

Το Συμπόσιο πραγματοποιήθηκε στις 27-28 & 29 Νοεμβρίου 2009, θέλουμε να πιστεύουμε με επιτυχία ανάλογη, αν όχι μεγαλύτερη, των προηγουμένων, αλλά βεβιαίως ότι για πρώτη φορά είχαμε τόση μεγάλη συμμετοχή εισηγητών από όλη την Ελλάδα. Ας σημειωθεί το γεγονός ότι συνυπήρξαν οι γνωστοί και καταξιωμένοι καθηγητές μαζί με τους νεότερους που έδωσαν λαμπρά δείγματα της αξίας τους, κάτι που θεωρούμε εξαιρετικά ελπιδοφόρο για το μέλλον. Άλλα και οι σύνεδροι ξεπέρασαν τους 300 παρά τις δύσκολες πολιτικές συγκυρίες. Όλοι αιφνιδιάστηκαν ευχάριστα από την μεγάλη προσέλευση της Κυριακής, που πάντα υπολειπόταν σε παρουσίες. Πιστεύουμε ότι τα ενδιαφέροντα θέματα και η καλή εικόνα των προηγουμένων ημερών, κινητοποίησαν και άλλους συνέδρους με αποτέλεσμα να συμβεί το αδιαχώριτο. Οι εισηγητές ήσαν 21, οι εξής:

Αναγνωστοπούλου Σία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου. Βασιλειάδου Μαρία, Φιλολόγος. Βικέτος Νίκος, Εκπαιδευτικός - Υπεύθυνος εκδόσεων Ενώσεως Σμυρναίων. Γαβριήλ Αρχάγγελος, Σχολικός Σύμβουλος φιλολόγων. Γιαννακόπουλος Γεώργιος, Καθηγητής Τ.Ε.Ι. Εξερτζόγλου Χάρης, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου. Καψωμένος Στέλιος Ιστορικός Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. Κυφωνίδου Έλια, Ιστορικός Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. Λέρας Αχιλλέας, Νομικός. Μαλκίδης Θεοφάνης, Διδάκτωρ Κοινωνικών Επιστημών. Μπακριτζής Γιάννης, Λέκτορας Πανεπιστημίου Θράκης. Μπαμπούνης Χάρης, Αναπληρωτής Καθηγητής Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών. Μουζάκης Στέλιος, Ιστορικός - Ερευνητής Πολιτισμών. Παπαθεοδώρου Φαίδων Χωροτάκης - Πολεοδόμος. Πυλαρινός Θεοδόσης, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών. Σαββίδου Λένα, Εκπαιδευτικός. Σαμαράς Ευάγγελος, Γραφίστας. Σαριάτ - Παναχί Μωχάμαντ, Οθωμανολόγος Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού. Φωτιάδης Κωνσταντίνος, Καθηγητής Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Χατζηκυριακίδης Κυριάκος, Διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας Αριστ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Κυριακή Αμαραντίδου, Εκπαιδευτικός.

Τιμώμενος σ' αυτό το Συμπόσιο ήταν ο Κυδωνιέας αγιογράφος, Ζωγράφος, και συγγραφέας Φώτης Κόντογλου. Την τιμητική πλακέτα παρέδωσε ο κ. Δήμαρχος στα εγγόνια του, τα οποία από τη μεριά τους χάρισαν στο ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. αντίγραφο έργου του αείμνηστου Κόντογλου, που είναι σκίτσο της γνωστής μας Βαμβακουργίας στα Πευκάκια. Βέβαια είναι γνωστό ότι ο Φώτης Κόντογλου, στον οποίο άλλωστε ήταν αφιερωμένο το προηγούμενο τεύχος μας, υπήρξε εκ των πρώτων οικιστών της πόλης, στην οποία διέμεινε περίπου 5 χρόνια.

Όπως είπαμε και από το βήμα, κατά την έναρξη, ο πρώτος κύκλος των συμποσίων του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. έκλεισε μαζί με το 40 Συμπόσιο. Και μόνο το γεγονός ότι μέσα σε έξι χρόνια ένας νεότερυπος δημοτικός οργανισμός, μπόρεσε να οργανώσει 4 συμπόσια για τη Μικρά Ασία, καλώντας περισσότερους από εξήντα πανεπιστημιακούς, ερευνητές, συγγραφείς, ειδικούς μελετητές, απ' όλη την Ελλάδα, ν' αναπτύξουν θέματα που απλώνονταν σε μια μεγάλη γκάμα: Ιστορία, Πολιτισμός, Λαογραφία, Θρησκεία, Παιδεία, Οικονομία κ.λπ., τυπώνοντας παράλληλα και τα αντίστοιχα πρακτικά, νομίζω πως από μόνο του λέει πολλά.

Κι' εδώ επιτρέψτε μου δυο λόγια πριν κλείσω αυτό μου το σημείωμα: όσοι παρακολουθείτε τις τελευταίες εκδόσεις βιβλίων για τη Μικρά Ασία - ιδιαίτερα τα αφιερωματικά ένθετα των κυριακάτικων εφημερίδων - αλλά και εντύπων (εφημερίδων, περιοδικών κ.λπ.), θα έχετε διαπιστώσει πόση εκτεταμένη αναφορά γίνεται στα πρακτικά των Συμποσίων μας, όταν βεβαίως υπάρχει βιβλιογραφία και δεν γίνεται χρήση τους, χωρίς δυστυχώς και την αναφορά σ' αυτά.

Μαζί βέβαια με τα 4 Συμπόσια μας δεν θα πρέπει να ξεχνάμε και την οργάνωση των τριών Ημερίδων μας, οι οποίες, κατά κύριο λόγο, είχαν θεματικές σχετικές με την πολιτεία των προσφύγων της Ανατολής, τη Νέα Ιωνία μας.

Γεια σας και Καλή Ανάσταση.
Ο Πρόεδρος Χάρης Σαπουντζάκης

Τα Νέα μας...

Το 2010 έχει χαρακτηρισθεί από το Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. ως το έτος των εκδόσεων. Αποφασίστηκε λοιπόν, εκτός βεβαίως των πρακτικών του 4ου Συμποσίου, να τυπωθούν 2 έργα που αναφέρονται σε στοιχεία του πολιτισμού των πατριδών. Το ένα είναι της κ. Κορίνας Ανδριώτη - Μπούρχα με τίτλο: «Οικοσκευή, οικοτεχνία και οικοβιώματα των προσφύγων από τον Τσεσμέ (Κρήνη) της Μ. Ασίας» και το άλλο της κ. Ζαχαρούλας Καραβά, με τίτλο: «Τα Ελληνικά Κωνσταντινοπολίτικα περιοδικά για παιδιά και νέους, κατά την πρώτη εικοσαετία του 20ου αιώνα».

Το Σάββατο, 6 Φεβρουαρίου το απόγευμα, επισκέφθηκαν τα μουσεία μας και ξεναγήθηκαν από τον Πρόεδρο και τον Γ. Γραμματέα 50 περίπου μέλη της Ένωσης Μικρασιατών Θήβας μαζί με 10 φίλους τους από την Αθήνα. Μέσα σε μια ευχάριστη ατμόσφαιρα, οι επισκέπτες μας αφού ξεναγήθηκαν, συζήτησαν μαζί μας στο πλαίσιο της συνεργασίας σε κοινές προσπάθειες, οι οποίες ήδη είχαν δώσει καρπούς από την προπέρσινη περίοδο.

Το έργο μας «Έκκλησιαστικά κειμήλια των πατρίδων της καθ' ημάς Ανατολής στους ναούς της Νέας Ιωνίας», παρουσιάζεται εκτός Ν. Ιωνίας! Με την ευθύνη της Ένωσης Μικρασιατών Θήβας, οργανώθηκε στις 21 Φεβρουαρίου (Κυριακή της Ορθοδοξίας) μεγάλη εκδήλωση στο θέατρο Θήβων, το πρόγραμμα της οποίας περιελάμβανε:

- Ομιλία του Πανοσιολογιοτάτου π. Πολύκαρπου Χρυσικού για το νόημα της Κυριακής της Ορθοδοξίας.
- Εισαγωγή στο περιεχόμενο του λευκώματος από τον Πρόεδρο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κ. Χάρη Σαπουντζάκη.
- Παρουσίαση του λευκώματος από τον Γεν. Γραμματέα του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κ. Γεράσιμο Λυκούδη.

Στις 3 του Μάρτη οργανώνεται από το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. σε συνεργασία με την Πολιτιστική Ένωση Μικρασιατών «Η Καππαδοκία», εκδήλωση για την παρουσίαση του έργου: «Βραχοκλησίες και Πετρομονάστηρα της Καππαδοκίας» του αείμνηστου Γιάννη Σταματιάδη. Θα προλογίσουν ο πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κ. Χάρης Σαπουντζάκης και η πρόεδρος του συλλόγου «Καππαδοκία» κ. Όλγα Φτούλη, και θα μιλήσουν:

- Ο κ. Αρχάγγελος Γαβριήλ, σχολικός σύμβουλος, με θέμα: «Ο αρχιτεκτονικός κόσμος των μονολιθικών μνημείων»
- Ο κ. Θοδωρής Κοντάρας, λαογράφος, με θέμα: Καππαδοκικός Ελληνισμός: Η ζωή «εν τάφω».

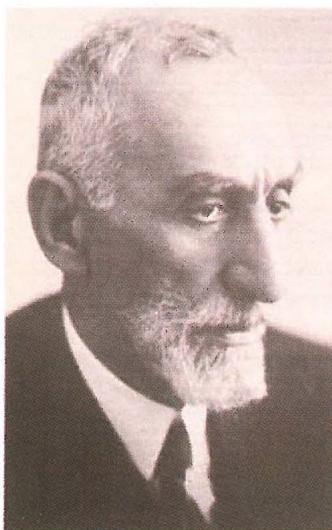
Το εικονιστικό υλικό θα παρουσιάσει ο κ. Μάκης Λυκούδης.

Κατά παράδοση πια η πρώτη συνεδρίαση της χρονιάς του Δ. Σ. κλείνει με την κοπή της Βασιλόπιτας μεταξύ των μελών (τακτικών και αναπληρωματικών). Ετσι και φέτος σε μια φιλική ατμόσφαιρα με την ανταλλαγή ευχών κόπτης η Βασιλόπιτα του 2010. Τυχεροί στα «φλουριά» ήταν ο αντιπρόεδρος κ. Σάββας Καλαμάρης και η κ. Ζαχαρούλα Καραβά. Η έκπληξη ήταν η κλήρωση ακουαρέλας του Νικ. Βουλγαρέλη, που πρόσφερε για την ημέρα. Την κέρδισε η κ. Πόπη Στεριάδου.

Από την Ημερίδα του Σεπτέμβρη.

[Στις 9 του Σεπτέμβρη του 2009 και στο πλαίσιο των Ιωνικών ημερών, οργανώθηκε και πραγματοποιήθηκε από το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Ημερίδα με θέμα: «1934-2009: 75 χρόνια Δήμος Νέας Ιωνίας». Παρουσιάσθηκαν έξι αξιόλογες εισηγήσεις εκ των οποίων σήμερα δημοσιεύουμε ένα τμήμα της εισηγήσης του ποιητή κ. Χρίστου Ρουμελιωτάκη, με την ευκαιρία μάλιστα της βράβευσής του με το Κρατικό Βραβείο για μελέτες και ολόκληρη την εισήγηση του διδάκτορα κοινωνιολογίας κ. Δημ. Παρούνογλου. Με την άδεια του ίδιου του κ. Ρουμελιωτάκη περιοριζόμαστε, ελλείψει χώρου δυστυχώς, στην αναφορά του για τον Άγγελο Σημηριώτη και το Δημήτρη Δούκαρη].

Χρίστου Ρουμελιωτάκη: Ποιητές στη Νέα Ιωνία.

1. Άγγελος Σημηριώτης.

Γεννήθηκε στις 8 Μαρτίου του 1870 στο Δεκελί της Μικράς Ασίας, απέναντι από την Λέσβο. Η απώτερη καταγωγή του ήταν από την Κρήνη (Τσεσμέ), ενώ ο πατέρας του είχε γεννηθεί στην Σύρο, όπου η οικογένειά του είχε καταφύγει μετά την ανατίναξη της ναυαρχίδας του Καρά Αλή από τον Κανάρη. Η επαγγελματική ιδιότητα του πατέρα του -ήταν εμπορικός αντιπρόσωπος του οίκου Ζαρίφη- αλλά και ο ανήσυχος χαρακτήρας του τον οδήγησαν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και του εξωτερικού. Επιχείρησε να σπουδάσει νομική στην Αθήνα και τη Λωζάνη και ιατρική στη Μασσαλία, χωρίς όμως να τελειώσει ούτε τη μια ούτε την άλλη. Συνήθως οι σπουδές του διαρκούσαν ένα χρόνο. Έτσι σ' δλη του τη ζωή βιοπορίσθηκε είτε διδάσκοντας γαλλικά είτε εργαζόμενος ως δημοσιογράφος είτε επιχειρώντας ως εκδότης περιοδικών, συνήθως γενικού ενδιαφέροντος.

Στα γράμματα εμφανίσθηκε το 1896 με την ποιητική συλλογή «Τα Θανάσιμα». Έκτοτε και μέχρι το θάνατο του εξέδωσε άλλες τέσσερις συλλογές, ενώ μετά το θάνατό του βρέθηκαν άλλες δύο χειρόγραφες. Κορυφαίο επίτευγμά του υπήρξε η συλλογή «Ονείρων Ίσκιοι», που εκδόθηκε στην Αθήνα το 1935.

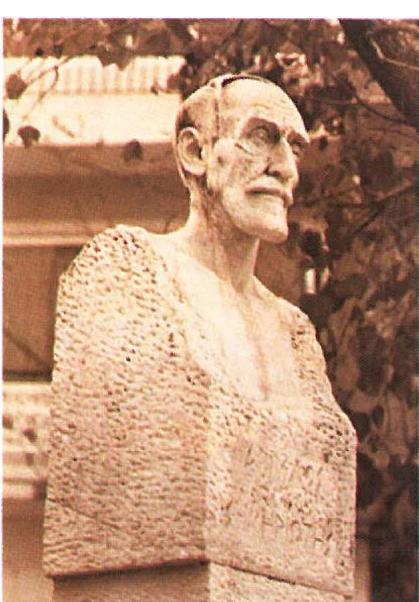
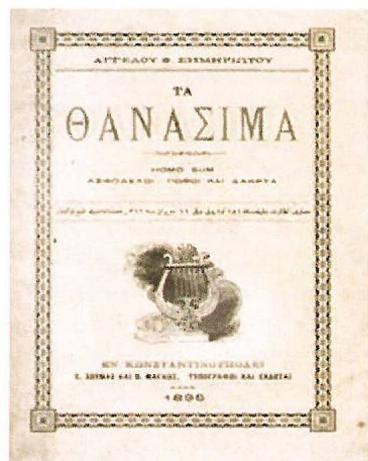
Αν έπρεπε να απαντήσω στο ερώτημα για το κύριο χαρακτηριστικό της ποίησής του, αυθόρμητα θα έλεγα «ποιητής ερωτικός». Και η απάντηση θα ήταν σωστή. Ταυτόχρονα όμως μέσα μου θα ακουγόταν ο βιβλικός στίχος: «Επί των ποταμών Βαβυλώνος εκεί εκαθίσαμεν και εκλαύσαμεν εν τω μνησθήναι ημάς της Σιών». Και θα ήταν και αυτό σωστό. Άλλωστε ο ίδιος ο ποιητής αμέσως μετά την Καταστροφή, το 1926, είχε εκδώσει τη συλλογή «Επί των ποταμών Βαβυλώνος», ενώ λίγα χρόνια πριν, στην ελεύθερη τότε Σμύρνη, το 1920, είχε εκδώσει τη συλλογή «Τραγούδια του Λυτραμού», αφιερωμένη μάλιστα στον Γεώργιο Παπανδρέου, Γενικό, τότε, Διοικητή της Χίου.

Ταλαντευόταν λοιπόν ο ποιητής ανάμεσα στην φύση του, που ήταν ο έρωτας στη μεταφυσική του διάσταση και στην επιταγή των καιρών να είναι ποιητής εθνικός. Στον δυϊσμό αυτόν θα δώσει ο ίδιος την απάντηση, σε προχωρημένη μάλιστα ηλικία, με τη συλλογή των «Ονείρων Ίσκιοι», που εκδόθηκε στην Αθήνα το 1935. Ο Τέλλος Άγρας την υποδέχθηκε πανηγυρίζοντας: «Ο Σημηριώτης», γράφει, δεν πρόκειται πια να είναι ούτε ο εραστής ούτε ο φιλόσοφος ούτε ο πατριώτης ούτε ο ευσεβής. Θα είναι ποιητής».

Ο Άγγελος Σημηριώτης, δανειζόμαι τη γνώμη των πιο σοβαρών μελετητών του έργου του, της Έλσας Λιαροπούλου και του Γιάννη Πατίλη, παρότι έζησε συμμετέχοντας στα λογοτεχνικά δρώμενα ως τον θάνατό του, το 1944, ανήκε ως καλλιτέχνης -με τεχνοτροπικά πάντα κριτήρια- κυρίως στον προηγούμενο αιώνα. Είναι, δηλαδή, ρομαντικός.

Στις 21 Οκτωβρίου του 1944 πέρασε και ο Άγγελος Σημηριώτης στον κόσμο των ίσκιων. Είχε προλάβει όπως γράφει ο φίλος του Νίκος Μηλιώρης, να δει, λίγες μέρες πριν, τη γαλανόλευκη να κυματίζει πάλι ελεύθερη και να ακούσει τις φωνές των συμπατριώτων του, που πανηγυρίζαν την απελευθέρωση. Η κηδεία του έγινε δημοσία δαπάνη στο πρώτο νεκροταφείο και την τελετή παρακολούθησε και ο πρωθυπουργός τότε Γεώργιος Παπανδρέου.

Στη μνήμη των συμπολιτών του ο Άγγελος Σημηριώτης έμενε για πολλά χρόνια για την βιβλική του παρουσία, την πράττητα του πνεύματός του και για το πνευματικό του ήθος, ως μια προσωπικότητα που έμενε δίπλα τους στις δυστυχίες του ξεριζωμού και στην πείνα της Κατοχής. Σήμερα για τους νεότερους συμπολίτες του νομίζω ότι μένει ως μια μαρμάρινη προτομή στην ομώνυμη μικρή πλατεία, που μάλιστα, επισήμως τουλάχιστον, δεν φέρει το όνομά του. Ας σημειώσουμε τη μεγάλη συμβολή για την ανέγερση της προτομής του του φίλου του Νίκου Μηλιώρη, άλλης παρηγορητικής προσωπικότητας για τους χρόνους εκείνους και για μας τους νεότερους που προλάβαμε να τον γνωρίσουμε. Ας σημειώσουμε, τέλος, τη μεγάλη συμβολή στην αναστήλωση του έργου του του Δήμου Νέας Ιωνίας, όταν Δήμαρχος ήταν ο Πέτρος Μπουρδούκος και πρόεδρος του Πνευματικού Κέντρου ο Χάρης Σαπουντζάκης. Το δίτομο έργο της Έλσας Λιαροπούλου και του Γιάννη Πατίλη για τον ποιητή είναι όντως μνημείο ες αεί για τον ποιητή και τη νεότερη ποίησή μας. Και τίτλος τιμής για τον Δήμο μας.

2. Δημήτρης Δούκαρης.

Πέντε χρόνια μετά τον θάνατο του Σημηριώτη κυκλοφόρησε η συλλογή «Προσευχές» του. Ήταν τότε 25 ετών. Είχε προλάβει -αντιγράφω από το σχετικό δοκίμιό μου, που περιλαμβάνεται στις «Ασκήσεις Αυτογνωσίας»- να λάβει μέρος στην Αντίσταση, να θητεύσει στην Ικαρία και στη Μακρόνησο, όπου είχε αποπειραθεί να

κόψει τις φλέβες του, να δραπετεύσει κατά την μεταγωγή του στο 4ο Σ.Ν., να περάσει από το στρατοδικείο και να γλυτώσει μεν την ποινή του θανάτου πληρώνοντας δόμως το απαραίτητο τίμημα, γεγονός για το οποίο δεν είχε συγχωρήσει ποτέ τον εαυτό του, όπως γράφει ο φίλος του ποιητής Θ.Δ. Φραγκόπουλος.

Ο Δημήτρης Δούκαρης ήταν ένας γνήσιος ποιητής. Πατούσε σ' ένα σταθερό βιωματικό έδαφος, είχε το απίμαυς του ποιητή, ήταν αφοσιωμένος στην ποίηση, ήξερε την ποίηση όσσο λίγοι, ήξερε να διακρίνει το γνήσιο από το κίβδηλο. Στο βιογραφικό του έγραφε πάντοτε ότι οι γονείς του ήταν φτωχοί πρόσφυγες μικρασιάτες, αν και στο χώρο του πνεύματος και την καθημερινή ζωή του διεκδικούσε τον ρόλο του αριστοκράτη.

Η Επανάσταση (με κεφαλαίο Ε και όπως ο ίδιος την επαγγελόταν) βάραινε πολύ επάνω του. Κι αυτός, ως ποιητής, είχε αναδεχθεί το βάρος. Ήθελε να γκρεμίσει, ήθελε να κτίσει, ήθελε να είναι ο εμπνευσμένος οδηγητής, ο μύστης και ο ιεροφάντης της. Ο Καθολικός Μεσάζων.

Μια τέτοια αποστολή βέβαια του επέβαλε και το ανάλογο ύφος. Πομπικό, προφητικό, μεγαλοπρεπές: Συνοδείες μαρτυρών με χλαμύδες/ πορφυρές και στέφανα/ πλάι στις συνοδείες με τους ασκητικούς/ σταυρούς, όπως γράφει στη συλλογή του με τον ενδεικτικό τίτλο «Καθολικός Μεσάζων» (1955).

Η εποχή του ήταν η εποχή του στοχαστικού Σεφέρη αλλ' αυτός προτίμησε να την αναζητήσει στον Καζαντζάκη και στον Σικελιανό, που είχαν θρέψει τα νεανικά του όνειρα. Κι αυτοί, άλλωστε, με τον τρόπο τους, ήθελαν να είναι προφήτες, μύστες και δημιουργοί ενός άλλου κόσμου.

Σε μια τέτοια ποίηση οι αναγωγές και τα σύμβολα είναι απαραίτητα και πρέπει να έρχονται από τις ακραίες στιγμές της Ιστορίας. Για τα καθ' ημάς, από την αρχαία Ελλάδα και το Βυζάντιο. Ο Μυστράς είναι ένα τέτοιο σύμβολο. Εδώ έζησε ο τελευταίος Βυζαντινός και ο πρώτος νεοέλληνας, ο πλατωνικός Γεώργιος Γεμιστός, ο πολύς Πλήθων. Ένας κόσμος, κατά ιστορική αναγκαιότητα, πεθαίνει και ένας καινούργιος,

κατά ιστορική αναγκαιότητα επίσης, φαίνεται να γεννιέται. Τα οράματα και οι κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις του Πλήθωνα ταυτίζονται με τα οράματα και τις επαναστατικές αλλαγές του Λένιν. Ο Μυστράς ζει και ο Πλήθων πορεύεται σε ολοζώντανη πομπή με λαμπάδα τον Νικηφόρο Λένιν.

Το 20^ο Συνέδριο υπήρξε η τομή στην ποίηση του Δούκαρη. Η φρίκη της στρατοπεδικής ζωής ομολογείται τώρα επίσημα και κανείς δεν έχει το δικαίωμα να κλείνει τα μάτια ή να σωπαίνει. Κι αν θέλεις να είσαι ποιητής, πρέπει να εγκαταλείψεις τον Οδηγητή, τον Μύστη και τον Ιεροφάντη και να ομολογήσεις τη συντριβή σου και να δείξεις τις καινούργιες πληγές σου. Αυτό κάνει όντως, χωρίς πάντως να αρνείται τους δασκάλους του.

Σε είπανε Επανάσταση και Σ' ακολούθησα,
Ήθελα να γκρεμίσεις, ήθελα να χτίσεις,
Ήθελα να τελειώσεις και ν' αρχίσεις
Ήθελα ν' αλλάξεις
κι Εσύ κι Εγώ
και μ' άφησες στους πέντε δρόμους.

Ένα από τα ωραιότερα ποιήματα της εποχής αυτής και σαν ποίηση και σαν στάση ζωής είναι οι «Φωτογραφίες». Και σ' αυτό το ποίημα δόμως, όπως και στα προηγούμενα, μπορεί να υπάρχει ο σπαραγμός αλλά δυστυχώς υπάρχει και η ρητορεία, ολίσθημα θανάσιμο για την ποίηση.

Μια άλλη τομή και για την ποίηση και για την ζωή του υπήρξε η αναγκαστική υπερορία του στις χώρες της Αφρικής. Με αποκλειστικό σκοπό να βρει κάποια δουλειά, αφού η

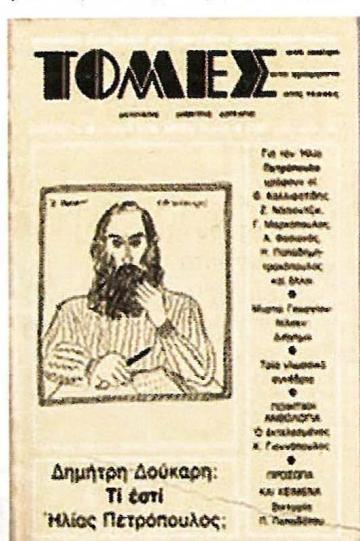

Δημήτρης Δούκαρης - Χρίστος Ρουμελιώτακης.

Συνάντηση στην Αθήνα είκοσι χρόνια μετά την «Ακαδημία του Σαββάτου». Η φωτογραφία δημοσιεύτηκε το 1989 στη δίγλωσση ανθολογία «Κληματίδες - Tendrils», που εξέδιδε στο Τορόντο του Καναδά ο ποιητής Γιώργος Δανιήλ.

μετεμφυλιακή πατρίδα δεχόταν μεν και επιζητούσε παντί σθένει τη δήλωση μετανοίας αλλά δεν ξεχνούσε ποτέ: Ρουάντα Ουρούντι, Ελιζαμπετβίλ του Βελγικού Κογκό, Ζάμπια, Γιοχάνεσμπουργκ. Και μπορεί μεν από την αφρικανική περιπέτεια να γύρισε χωρίς να 'χει προφτάσει να κάνει μια δεύτερη φορεσιά, όπως γράφει ο φίλος του ποιητής Θ.Δ. Φραγκόπουλος, εκόμισε δόμως τα ωραιότατα ποιήματα της αποδημίας του, όπως γράφει ο επίσης φίλος του ποιητής Τάσος Γαλάτης.

Πέθανε ξαφνικά τον Μάιο του 1982. Ήταν τότε 57 ετών. Είχε αποδεχθεί «το οδυνηρό αυτός είμαι», είχε στήσει ένα μικρό φωτοτυπείο σε κάποιο όροφο κάποιας πολυκατοικίας με δικηγορικά γραφεία, είχε πουλήσει το πατρικό σπίτι του στη Νέα Ιωνία, στο δρόμο που σήμερα έχει το όνομά του, για να εξοφλήσει το δάνειο που είχε πάρει για να στήσει το φωτοτυπείο και εξακολουθούσε να εκδίδει το περιοδικό ΤΟΜΕΣ, που όσο δόμως περνούσε ο καιρός παρήκμαζε. Στο νεκροταφείο του Ζωγράφου τον αποχαιρέτησε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος.

Δημ. Παρσάνογλου:

Η Νέα Ιωνία ως διαχρονικός χώρος

υποδοχής προσφύγων και μεταναστών.

Καταρχήν οφείλω να ευχαριστήσω τους διοργανωτές και ειδικότερα τον κ. Σαπουντζάκη για την πρόσκληση να συμμετάσχω σε αυτή την ημερίδα. Θεωρώντας ότι ένα από τα βασικά κενά στη συλλογική συνείδηση είναι η έλλειψη γνώσης και αναφορών στην τοπική διάσταση της ιστορικής εμπειρίας, για παράδειγμα το εκπαιδευτικό σύστημα ανέκαθεν έδινε έμφαση στη «μεγάλη» εθνική και δη πολιτική ιστορία παρά στις «επιμέρους» τοπικές κοινωνικές ιστορίες, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η Νέα Ιωνία και οι άνθρωποι της αποτελούν εξαίρεση σε αυτόν τον κανόνα. Όχι μόνο επειδή η συγκεκριμένη αυτή πόλη ευτύχησε να διαθέτει ένα αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό που έχει εγκύψει και εγκύπτει στη μελέτη και στην ανάδειξη του ιστορικού πλούτου της πόλης, αλλά και επειδή ο ιστορικός αυτός πλούτος απετέλεσε και αποτελεί συστατικό στοιχείο του συλλογικού φαντασιακού.

Έτσι, σε αντίθεση με πολλές αν όχι τις περισσότερες πόλεις της χώρας μας, όπου οι συλλογικές ταυτότητες συγκροτούνται ερήμην ή και ενάντια στο τοπικό ιστορικό-κοινωνικό φορτίο (από αυτή την τάση δεν ξεφεύγει ούτε η ίδια η Αθήνα, της οποίας οι πολιτικές ελίτ οικειοποιούνται πολύ πιο εύκολα το μακρινό παρελθόν του χρυσού αιώνα του Περικλή παρά το πρόσφατο παρελθόν των παππούδων μας, ενδεικτική είναι η τύχη των Προσφυγικών της Λεωφόρου Αλεξάνδρας), για τη Νέα Ιωνία και τους Ιωνιώτες το ιστορικό-κοινωνικό παρελθόν όχι μόνο διαμορφώνει τη συλλογική ιστορική μνήμη αλλά διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό και τις αντιλήψεις και στάσεις γύρω από σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα.

Στην παρουσίαση αυτή θα αναφερθούμε σε ένα τέτοιο κοινωνικό φαινόμενο που φαίνεται ότι έχει διαμορφώσει μέσα από συνέχειες και ασυνέχειες τον κοινωνικό χαρακτήρα της πόλης. Θα αναφερθούμε στο φαινόμενο της μεταναστευτικής κινητικότητας, καταδεικνύοντας ότι η τελευταία απετέλεσε το βασικό ιμάντα εκτύλιξης του κοινωνικού χρόνου, το βασικό υπόβαθρο όλων των κοινωνικών μεταβολών που γνώρισε η πόλη καθ' όλη τη σύντομη διάρκεια της ιστορίας της. Για να το πούμε πιο απλά, όλες οι φάσεις/ περιόδοι της ιστορίας της Νέας Ιωνίας σχετίζονται, αν όχι καθορίζονται, με διαφορετικού τύπου μεταναστευτικά ρεύματα.

Τα λόγια του Δημάρχου της πόλης κατά τις τελευταίες «Ιωνικές Μέρες» πριν από έναν ακριβώς χρόνο, οι οποίες εξάλλου ήταν αφιερωμένες στην «πολυπολιτισμικότητα, στο σεβασμό της διαφοράς και στην κοινωνική αλληλεγγύη στους ξεριζωμένους» είναι αρκούντως περιεκτικά και ενδεικτικά: «η Νέα Ιωνία δημιουργήθηκε πριν από 85 χρόνια από Μικρασιάτες πρόσφυγες, στη συνέχεια και για περισσότερο από μισό αιώνα η πόλη αναπτύ-

χθηκε με τη συμμετοχή και συμβολή εσωτερικών μεταναστών, που ήρθαν στο λεκανοπέδιο της Αθήνας από όλα σχεδόν τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας, σήμερα δε προσφέρει εργασία και κατοικία στους σύγχρονους πρόσφυγες που είναι οι οικονομικοί μετανάστες. Αυτός ο τρόπος που γεννήθηκε και μεγάλωσε η Νέα Ιωνία έχει διαμορφώσει τις κοινωνικές αξίες, τις αντιλήψεις και τις ικανότητες των πολιτών της, που αποτελούν συστατικά στοιχεία του προσφυγικού πολιτισμού και έχουν πλέον ενσωματωθεί στον σύγχρονο Ελληνικό πολιτισμό: το σεβασμό της διαφορετικότητας, την αποδοχή της συνύπαρξης με ανθρώπους που έχουν διαφορετικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά και την κοινωνική αλληλεγγύη προς τους ξεριζωμένους από τις πατρίδες τους_ τις κοινωνικές αντιλήψεις που είναι ανοιχτές στην αλλαγή και την πρόδο_ τις ικανότητες της επιβίωσης, της προσαρμογής και της ανάπτυξης».

Η ιστορία λοιπόν, για την οποία μιλάμε, κάθε άλλο παρά άγνωστη είναι στους περισσότερους από εσάς. Ακολουθώντας τη συλλογιστική του παραπάνω αποσπάσματος, μπορούμε να συμπικνώσουμε την ιστορία της Νέας Ιωνίας σε τρεις βασικές περιόδους που χαρακτηρίζουν και τον τύπο της:

1. Θεμελίωση της πόλης ως βιομηχανικό κέντρο ταπητουργίας (1923-1940) - Προσφυγούπολη.

2. Κρίση και επανάκαμψη μετά τον πόλεμο (1950-τέλη δεκαετίας 1970) - Εργατούπολη.

3. Κρίση, αποδιάρθρωση και αναδιάρθρωση (1980-σήμερα) - Μεταναστούπολη.

Σε κάθε λοιπόν, φάση-περιόδο, οι οικονομικοί μετασχηματισμοί που επιγραμματικά περιγράψαμε βασίστηκαν, συνδέθηκαν, πραγματώθηκαν σε σχέση με μεταναστευτικά ρεύματα διαφόρων τύπων. Οι πρόσφυγες του Μεσοπολέμου έθεσαν τα θεμέλια και συνέβαλαν ως εργάτες αλλά και ως επιχειρηματίες στην πρώιμη ανάπτυξη της τοπικής βιομηχανίας, όχι βέβαια χωρίς δυσκολίες. Όπως περιγράφει ο Βάσος Βογιατζόγλου:

«Οι πρόσφυγες συνωστίζονται μέσα σε σκηνές και πρόχειρα παραπήγματα κατά σωρούς. Ρακένδυτοι, πεινασμένοι, πληγωμένοι στην περηφάνια τους προσπαθούν να οργανώσουν μια καινούργια ζωή, μέσα στην άξενη, καχύποπη και συχνά απροκάλυπτα εχθρική απόδοσφαιρα που τους περιβάλλει. Η ψείρα, η οφθαλμία, η ελονοσία, η φυματίωση και ο εξανθηματικός τύφος θερίζουν. Ιατρεία δεν υπάρχουν, ηλεκτρικό ρεύμα και δίκτυο διανομής νερού είναι άγνωστα, αποχωρητήρια και αποχέτευση δεν υπάρχουν, τα σφαγεία λειτουργούν υπαίθρια και το καλοκαίρι τα κουνούπια, οι μύγες, η σκόνη και η αποφορά των απορριμμάτων καθιστούν τη ζωή της πόλης ανυπόφορη. Τα δύο ρέματα της πόλης, ο Ποδονίφτης και ο Γιαμπούρλας είναι οι μόνες διέξοδοι για τα απορρίμματα, τα απόνερα, τα λύματα κάθε είδους, χειμώνα καλοκαίρι. Το χειμώνα η λάσπη και το κρύο είναι αφόρητα. Η θνησιμότητα, βέβαια και η νοσηρότητα των προσφύγων είναι τεράστιες».

Οστόσο, όπως ο ίδιος συγγραφέας τονίζει,

«Τρία μόλις χρόνια μετά την προσφυγιά τους οι Ιωνιώτες, πέρα από τα μαγαζιά και τα σπίτια τους, πέρα από την αστική, κοινωνική τους οργάνωση (...) έχουν να παρουσιάσουν στο ενεργητικό τους μιαν αξιοθαύμαστη πνευματική ζωή, ακόμη και με τα σημειρινά κριτήρια. Πνευματικοί σύλλογοι, σωματεία, οργανώσεις, ακόμη και χοροδιδασκαλεία ξεπηδούν το ένα πίσω από το άλλο και στα τρία αυτά χρόνια δώδεκα τέτοιες εστίες, καθώς και τρία βδομαδιάτικα έντυπα θα αποτελέσουν τους κυριότερους πυρήνες κάθε πνευματικής δραστηριότητας».

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, που εκτός της οικονομικής καταστροφής σήμανε για πολλούς Ιωνιώτες και βαρύ φόρο σε εξορίες και αίμα (εμβληματικό ως προς το τελευταίο παραμένει το μπλόκο της Καλο-

γρέζας στις 15 Μαρτίου 1944), είναι η σειρά των εσωτερικών μεταναστών που εισρέουν μαζικά στην πόλη ως και τη δεκαετία του 1970. Είναι ενδεικτικό ότι παρά τη φυγή σημαντικού αριθμού κατοίκων στη διάρκεια του εννεαετούς πολέμου ο πληθυσμός της πόλης αυξάνεται κατά τη δεκαετία του 1940 κατά 21,8% (από 27.775 το 1940 σε 33.821 το 1951), ενώ το μεγάλο μπουμ γίνεται κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950, οπότε και η υφαντουργία επανασυγκροτείται και αναπτύσσεται ραγδαία. Ο πληθυσμός της πόλης αυξάνει κατά 42,3%, φτάνοντας στα 1961 τους 48.149 κατοίκους. Στη δημογραφική και οικονομική ανάπτυξη συνέβαλαν τα μέγιστα οι νέοι μετανάστες από όλες τις γωνιές της Ελλάδας. Είναι ενδεικτικά δύο αποσπάσματα από τον τοπικό τύπο της εποχής. Το 1946, η εφημερίδα «Θάρρος» ανέφερε με εμφανή καχυποψία: «Η αθρόα μετοικεσία ανθρώπων εν τη πόλει, αγνώστου μάλιστα προελεύσεως δεν μας αφήνει αδιάφορους, διότι πολλά παράξενα συμβαίνουν τελευταίως».

Ούτε δέκα χρόνια μετά, το 1953, η ίδια εφημερίδα περιέγραφε με εντελώς διαφορετικό τρόπο τη νέα φυσιογνωμία της πόλης: «Οι ρυθμοί της προπολεμικής εποχής άλλαξαν, έγιναν σύνθετοι, το χθεσινό αδενικό παιδί, η προσφυγική γειτονιά, παραχώρησε τη θέση της σε ένα ρωμαλέο έφηβο, τη βιομηχανική πόλη».

Η Νέα Ιωνία, λοιπόν μετατρέπεται σε μια τυπική εργατούπολη, όπου σταθερά πλέον το ένα τρίτο και πλέον των κατοίκων προέρχεται είτε από άλλες περιοχές της Ελλάδας είτε από το εξωτερικό. Γρήγορα ωστόσο το «μικρό Μάντσεστερ» ακολουθεί το δρόμο του «μεγάλου Μάντσεστερ», δηλαδή το δρόμο της σταδιακής αλλά ανεπίστρεπτης αποβιομηχάνισης, της οποίας τις συνέπειες στη φυσιογνωμία της πόλης περιγράφουν με εμφανή δυσαρέσκεια και νοσταλγία Ιωνιώτες ιστορικοί, όπως η Όλγα Δακούρα - Βογιατζόγλου: «Μετά τη δικτατορία του 1967 λίγα πράγματα στην πόλη είναι ίδια. Το προσφυγικό στοιχείο έχει συρρικνωθεί. Η Ν. Ιωνία είναι πλέον μια μεγάλη πόλη. Στη δεκαετία του '80, οι αλλαγές είναι ραγδαίες. Διανύουμε την περίοδο της αντιπαροχής. Τα προσφυγικά σπίτια εκτοπίζονται από τις πολυκατοικίες και τα εμπορικά κέντρα. Η βιομηχανία συρρικνώνεται και τη θέση της παίρνει ο τριτογενής τομέας».

Σε αυτό το γενικό πλαίσιο, λοιπόν, εμφανίζονται οι νέοι μετανάστες που αρχίζουν να εισρέουν στη Νέα Ιωνία από τη δεκαετία του 1980 και κυρίως του 1990, καθιστώντας την το 2001 έκτο Δήμο της Νομαρχίας Αθηνών ως προς τον αριθμό αλλοδαπών κατοίκων (5.985, 8,61% του συνολικού πληθυσμού του Δήμου) πίσω από την Αθήνα που συγκεντρώνει το 50% των μεταναστών της Νομαρχίας, και άλλους πολυπληθέστερους δήμους, όπως το Περιστέρι, η Καλλιθέα, ο Ζωγράφου και η Γλυφάδα. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι η Νέα Ιωνία παρουσιάζει μεν μια σχετική συγκέντρωση μεταναστών, επ' ουδενί όμως αποτελεί μια ξεχωριστή περίπτωση. Εκεί όπου παρατηρείται μια σχετική ιδιαιτερότητα είναι στη σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού, όπου κυριαρχούν δυο εθνότητες: η αλβανική που αποτελεί το 75,56% του μεταναστευτικού πληθυσμού της πόλης και η πακιστανική που αποτελεί το 8,57% του μεταναστευτικού πληθυσμού. Δεδομένου ότι οι Αλβανοί μετανάστες είναι διασκορπισμένοι όχι μόνο σε όλο το λεκανοπέδιο αλλά και σε όλη τη χώρα, η πρόσληψη της μετανάστευσης στη Νέα Ιωνία εστιάζει κυρίως στην ύπαρξη σημαντικού αριθμού Πακιστανών μεταναστών στην πόλη. Σε αυτό συμβάλλει βέβαια και η αυξημένη ορατότητα των Πακιστανών μεταναστών (εστιατόρια, βίντεο κλαμπ, μίνι μάρκετ κλπ.) σε σχέση με τους Αλβανούς.

Η σημασία δε της πακιστανικής μετανάστευσης στη Νέα Ιωνία (πρέπει να τονίσουμε εδώ ότι η Νέα Ιωνία είναι ο τρίτος Δήμος σε επίπεδο Νομαρχίας Αθηνών ως προς τη συγκέντρωση Πακιστανών μεταναστών, πίσω από την Αθήνα και το Περιστέρι) αυξάνεται όταν βλέπουμε τα στοιχεία γύρω από την αγορά εργασίας. Ενώ λοιπόν αποτελούν το 8,57% του συνολικού μεταναστευτικού

πληθυσμού, ξεπερνούν το 14% στο επίπεδο του συνόλου των ξένων εργαζομένων (το ποσοστό των Αλβανών εργαζομένων βρίσκεται στο 69%). Ο δε ενεργός πληθυσμός ανάμεσα στους Πακιστανούς μετανάστες αγγίζει το 95%, ενώ στους Αλβανούς μόλις που ξεπερνά το 60%. Οι διαφορές αυτές εντείνονται αν δούμε την κατανομή των εργαζόμενων μεταναστών ανά κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Γίνεται σαφές, λοιπόν, ότι οι Πακιστανοί μετανάστες απορροφώνται σε μεγάλο βαθμό (ποσοστό 58,7%) από τη βιομηχανία-βιοτεχνία, ενώ στην περίπτωση των Αλβανών μεταναστών μόλις που ξεπερνά το 15%, ενώ η πλειοψηφία τους εργάζεται στις κατασκευές και δευτερευόντως (κυρίως οι γυναίκες) στον κλάδο των «άλλων υπηρεσιών», που μεταφράζεται κατά κύριο λόγο στην οικιακή εργασία.

Φαίνεται λοιπόν, ότι η έλευση και σχετική συγκέντρωση Πακιστανών μεταναστών στη Νέα Ιωνία δεν είναι προϊόν της τύχης. Κάτι που φαίνεται ότι ισχύει για τους Αλβανούς μετανάστες, για τους οποίους οι κύριοι λόγοι εγκατάστασης στην πόλη εμπίπτουν σε γενικότερα κριτήρια, όπως η ύπαρξη χαμηλών ενοικίων, η εγγύτητα της Νέας Ιωνίας με το κέντρο αλλά και με σχετικά πλούσια προάστια, όπου υπάρχει ζήτηση οικιακής εργασίας κοκ. Σε ό,τι αφορά τους Πακιστανούς μετανάστες της Νέας Ιωνίας στους παραπάνω λόγους (κυρίως στις τιμές των ενοικίων και στο κτιριακό απόθεμα των παλιών εγκαταλειμμένων προσφυγικών), προστίθεται, ίσως ως ο βασικότερος, η ύπαρξη της υφαντουργίας. Ήδη από τη δεκαετία του 1980, οπότε μετά το κλείσιμο αρκετών μεγάλων βιομηχανικών μονάδων, τόσο στον Περισσό όσο και στην Ελευθερούπολη, το κύριο βάρος της δραστηριότητας πέφτει στις μικρές βιοτεχνίες, οι οποίες για να επιβιώσουν δεν έχουν άλλο δρόμο από αυτόν της λεγόμενης αμυντικής ευελιξίας: δηλαδή της χρήσης μιας λίγο ως πολύ απαρχαιωμένης τεχνολογίας για μια περιορισμένη παραγωγή, με χαμηλούς μισθούς και δύσκολες συνθήκες εργασίας.

Τη στιγμή, λοιπόν, που όλο και περισσότεροι Έλληνες εργάτες στρέφονται προς τον τριτογενή τομέα και κυρίως προς το εμπόριο, οι εναπομείνασες βιοτεχνίες στρέφονται προς το ξένο εργατικό δυναμικό. Να υπενθυμίσουμε εδώ ότι οι πρώτοι Πακιστανοί εργάτες με εμπειρία και γνώσεις στην υφαντουργία φτάνουν στη Νέα Ιωνία κατά τη δεκαετία του 1980, προκειμένου να δουλέψουν στην τοπική βιομηχανία.

Αυτή η μετανάστευση, λοιπόν, εγγράφεται στην ιστορία της τοπικής βιομηχανίας, αποτελώντας το πιο πρόσφατο επεισόδιο της (ο χρόνος θα δείξει αν θα είναι και το τελευταίο). Αν το 2000, σύμφωνα με τον πρόεδρο του Συνδέσμου Υφαντουργών, βιοτεχνών και μικροβιομηχάνων Ν. Ιωνίας και πέριξ, Κώστα Μελλίδη, υπήρχαν ακόμα κάποιες θετικές προοπτικές για το σύνολο των 140 βιοτεχνιών στο χώρο της κλωστούφαντουργίας, αυτό οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό και στους Πακιστανούς εργάτες.

Συμπερασματικά, λοιπόν, θα μπορούσαμε να πούμε ότι για τη Νέα Ιωνία, και θα προσθέταμε όχι μόνο για τη Νέα Ιωνία αλλά για όλα τα αστικά κέντρα της χώρας, η μεταναστευτική κινητικότητα δεν αποτελεί μια σύγχρονη εξαίρεση σε ένα στατικό και ομοιογενές συνεχές, αλλά τον διαχρονικό κανόνα. Ο τρόπος με τον οποίο συγκροτήθηκε και αναπτύχθηκε η πόλη εξηγεί σε μεγάλο βαθμό το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη αυτή πόλη τόσο η έννοια του «αυτόχθονα» όσο και η έννοια του «ξένου» δεν αποτελούν παρά έννοιες σχετικές.

Όπως στο μεσοπόλεμο οι πρώτοι πρόσφυγες έφτασαν ως ρακένδυτοι ξένοι αλλά ξεπέρασαν τις αρχικές δυσκολίες και αντιξότητες και δημιούργησαν μια ολοκληρωμένη και λειτουργική πόλη, όπως στις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες οι εσωτερικοί μετανάστες ενσωματώθηκαν στην τοπική κοινωνία βοηθώντας στην ανασυγκρότηση και την εκ νέου ανάπτυξη της βιομηχανίας, έτσι κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες το νέο στοιχήμα είναι η ενσωμάτωση των νέων ξένων που αποτελούν πλέον αναπόσπαστο στοιχείο της σύγχρονης φυσιογνωμίας της πόλης.

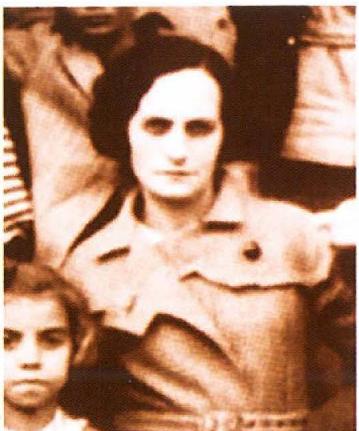
Σχολικές αναμνήσεις....

Γράφει ο κ. Γιώργος Ρήγος, από τις Η.Π.Α.

(Ο κ. Γιώργος Ρήγος του Νικολάου μένει στις Η.Π.Α. Από εκεί διάβασε το βιβλίο μας για τα «Πρώτα σχολεία των προσφύγων στη Ν. Ιωνία», που του έστειλε ο αδελφός του Ευάγγελος και αφού λέει ότι «του κράτησε το ενδιαφέρον ως την τελευταία σελίδα» του στέλνει σ'ένα γράμμα - που ζητεί να μας δοθεί αντίγραφο - τις αναμνήσεις από τα σχολικά του χρόνια στη Ν. Ιωνία, τις οποίες και δημοσιεύουμε.

Πρώτ' απ' όλα να απαντήσουμε στο παράπονό του ότι δεν βρήκε τ' όνομά του στο 1ο Δημοτικό. Όντως είναι γραμμένος στα βιβλία του σχολείου, ως εγγραφείς στην Α' τάξη το σχολ. έτος 1937 - 38.

Για τη γιαγιά του την Ελένη Γαρυφαλλάκη, αξιόλογη και γνωστή δασκάλα, οφείλουμε να πούμε ότι δεν τη βρήκαμε στα αρχεία του 1ου Δημοτικού σχολείου. Πιθανότατα υπηρετούσε στο συστεγαζόμενο 2ο Δημοτικό σχολείο).

Η Φωτεινή Παλαματοπούλου

ζυθεστιατόριο^{*1}, που κάθε βράδυ έπαιζαν μουσική στον έξω χώρο του, ο οποίος ήταν σκεπασμένος με μια τέντα και σερβίριζαν μπύρα, ουζάκια και μεζέδες. Ακόμα θυμάμαι τις ωραίες τηγανιτές πατάτες και το άρωμα της φρέσκιας μπύρας!

Οι δρόμοι της Νέας Ιωνίας δεν ήταν τότε ασφαλτοστρωμένοι και κάθε απόγευμα μετά τη δύση του ήλιου, περνούσε η υδροφόρος της Δημαρχίας και ράντιζε το δρόμο με νερό για να κρατάει κάτω τη σκόνη του δρόμου.

Ακριβώς απέναντι του Δημαρχείου, στον κάθετο δρόμο της Ηρακλείου και του οποίου δεν θυμάμαι το όνομα^{*2} και αμέσως μετά το ζυθεστιατόριο, έμενε η δασκάλα, η κ. Φωτεινή Παλαματοπούλου, για την οποία έχω να σου πω μια μικρή ιστορία. Επίσης, αμέσως μετά από το σπίτι της κ. Φωτεινής ήταν το σπίτι του κ. Σολωμονίδη, ο οποίος έπαιζε εξαιρετικά ωραίο βιολί. Ήταν πάντα ντυμένος και με παπιγιόν. Το ζυθεστιατόριο αυτό ήταν το μέρος συγκεντρώσεως όλων των διανοούμενων το καιρού εκείνου και μπορούσες να δεις εκεί τους ίδιους θαμώνες σχεδόν κάθε καλοκαιρινό βράδυ.

1939. Η τάξη μου τώρα ήταν μέσα στο σχολείο και κάτι που συνέβη το 1939 το θυμάμαι γιατί ήμουν εκεί όταν συνέβη. Η κ. Φωτεινή και η γιαγιά μας, η κα. Ελένη Γαρυφαλλάκη, μόλις τελείωναν το μάθημα τους

στην Τρίτη τάξη, όταν δύο μαθητές άρχισαν να μη δίνουν προσοχή στα ότι τους έλεγαν οι δασκάλες, οπότε σε μια στιγμή η κα. Φωτεινή και η κα. Ελένη τους άρπαξαν από το αυτί και τους έβαλαν σε μία ντουλάπα, η οποία ήταν χτισμένη μέσα στο τοίχο της τάξης και χρησιμοποιόταν ως αποθήκη διδακτικού υλικού.

Θυμάμαι σαν να ήταν σήμερα τις λέξεις της γιαγιάς. «Βρε...κοίτα να δεις! Σε βιδώνω στο ηλεκτρικό! Μην τυχόν και κουνθείς κακομοίρη μου, γιατί το ρεύμα θα σε κάψει». Μ' αυτά τα λόγια έκλεισαν τη πόρτα της ντουλάπας και συνέχισαν το μάθημα τους μέχρι που χτύπησε το κουδούνι, ειδοποιώντας τους ότι το σχολείο τελείωνε μέχρι τις 2 το απόγευμα.

Όπως κάθε μέρα, έτσι και αυτή τη μέρα η γιαγιά με έπιασε από το χέρι, την τσάντα της από το άλλο και με παρέα τη κα. Φωτεινή ξεκινήσαμε για το σπίτι για το μεσημεριανό και για λίγη ξεκούραση πριν να ξαναγυρίσουμε για τις υπόλοιπες δύο ώρες των μαθημάτων. Μόλις είχαμε αρχίσει να τρώμε, όταν η γιαγιά πετάχτηκε πάνω με μια κραυγή «Τα παιδιά! Τα ξεχάσαμε στη ντουλάπα!» Πάλι η τσάντα από το ένα χέρι κι' ο Γιώργος από το άλλο και δρόμο πάλι για της κ. Φωτεινής και για το σχολείο. Δεν αργήσαμε να φτάσουμε στο σπίτι της κ. Φωτεινής και να χτυπήσουμε το βαρύ μπρούτζινο πόμολο. Σε μερικά δευτερόλεπτα η κα. Φωτεινή ενημερώθηκε περί των συμβάντων και οι δύο δασκάλες ρυμουλκώντας με, προχώρησαν τροχάδην για το σχολείο, για να απελευθερώσουν τα δύο παιδιά.

Ακόμη θυμάμαι την κα. Φωτεινή, λίγο προς το εύσωμο, μαύρα μαλλιά, μάτια με μπλε μακιγιάζ στα βλέφαρα, μπόλικο ρουζ στα μάγουλα, κοκκινάδι στα χειλή, να τρέχει για το σχολείο, ιδρώνοντας μες το μεσημεριανό λιοπύρι του Μαΐου.

Φτάσαμε τρέχοντας στο σχολείο, και ανεβήκαμε τις σκάλες. Η αίθουσα ήταν η δεύτερη στον μακρύ διάδρομο και τα παράθυρά της βλέπαν στη αυλή του σχολείου. Ο ήλιος τώρα είχε περάσει πάνω από το σχολείο και οι ακτίνες το φώτιζαν όλη την τάξη. Μόλις οι δύο δασκάλες άνοιξαν την πόρτα της ντουλάπας, δύο στραβωμένα από το άπλετο φως παιδιά μετά από δύο ώρες μες στο σκοτάδι, δεν μπορούσαν να δουν μπροστά τους για να περπατήσουν. Και για να γίνουν τα πράγματα ακόμα λίγο ποιο δύσκολα για τις δασκάλες, τα μάτια τους ήταν κατακόκκινα από τα δάκρυα και τις μύξες που τρέχανε από τη μύτη τους. Δεν έμαθα ποτέ πως έληξε αυτή η υπόθεση, άλλα θυμάμαι ήταν

1939. 1ο Δημοτικό Νέας Ιωνίας, τάξη Δ'.

για πολύ καιρό το κυρίως θέμα συζητήσεως σε όλους τους «ακαδημαϊκούς» χώρους που βρισκόμουνα κι' εγώ χάριν της ιδιαιτέρας αγάπης που μου είχε η γιαγιά.

Εκείνο όμως που βρήκα είναι τα ονόματα των αδελφών του Θανάση Φιλίππου Δεληγιάννη ο οποίος αργότερα παντρεύτηκε τη Τζένη.

Δεληγιάννη Φιλίππου Αγγελική, μητέρα της Σούλης Σουρή.

Δεληγιάννης Φιλίππου Αθανάσιος, σύζυγος Τζένης Φραγκίσκου.

Δεληγιάννης Φιλίππου Γεώργιος, Ναύαρχος Β. Ναυτικού (Χημικός).

Δεληγιάννης Φιλίππου Παναγιώτης.

Το σπίτι της γιαγιάς επί της Λεωφόρου Ηρακλείου (δεν θυμάμαι τον αριθμό) είναι ακριβώς δίπλα στο φαρμακείο του Αντωνίου Καστάνα. Δεν γνωρίζω αν υπάρχει ακόμη ως φαρμακείο, αλλά ήταν ένα από τα πιο περιποιημένα μαγαζιά του καιρού εκείνου, με τις μεγάλες βιτρίνες από μαόνι ξύλο και μάρμαρο. Κάτω από το σπίτι ζούσε η οικογένεια του κ. Παύλου Εμβαλωμένου. Μετά τη κατοχή, βάλανε μηχανήματα που έπλεκαν κάλτσες. Αργότερα, νοίκιασαν το ισόγειο του σπιτιού δίπλα στου Καστάνα, σε κάποιον με όνομα «Τζατζαλιάρης», και ο οποίος το μετάτρεψε σε ουζερί, και έπαιζε πολύ δυνατά ρεμπέτικα τραγούδια, στο σημείο που δεν μπορούσαμε να ξεκουραστούμε μέρα η νύχτα.

Απέναντι από το σπίτι ήταν η πλατεία Ηρώων. Προς τα νότια ήταν ένα σπίτι, στο ισόγειο του οποίου ήταν το χρυσοχοείο του κ. Εμβαλωμένου, οπωσδήποτε ένας από τους συγγενεῖς του Παύλου. Αμέσως μετά ήταν η Διεύθυνση Χωροφυλακής, ένα στενόμακρο κτήριο. Δεν γνωρίζω αν ο πατέρας μας υπηρέτησε ποτέ στη Νέα

χρονών όταν το έβλεπε. Το σπίτι του Σημηριώτη ήταν απέναντι από τη Χωροφυλακή. Μερικές πόρτες ποιο κάτω ήταν η Ιωνική Τράπεζα*5 και όλοι οι πρόσφυγες που γνώριζα έκαναν εκεί τις καταθέσεις τους και ό,τι άλλες δοσοληψίες είχαν να κάνουν με χρηματικές συναλλαγές. Ίσως το όνομα τους υπενθύμιζε τις χαμένες πατρίδες που ήξεραν ότι δεν θα τις ξανάβλεπαν!

Στο ίδιο τετράγωνο με το Δημαρχείο, ήταν το πιο καλό ζαχαροπλαστείο που είχα γνωρίσει στη ζωή μου, το Κυβέλεια. Οι σοκολατίνες πάστες ήταν η αδυναμία μου.

Για παπούτσια φυσικά δεν μπορούσα να πάω πουθενά αλλού παρά στου εξαδέλφου της μάνας μου, στου Γιώργου Γαρυφαλλάκη, το υποδηματοποιείο του οποίου ήταν ακριβώς δίπλα στα Κυβέλεια. Απέναντι στα δύο καταστήματα ήταν κάτι καινούργιο που ήρθε από την Ανατολή. Το κιτίρ-κιτίρ. Κόκκινο καλαμποκιού που τους καβούρδιζαν μέχρι να σκάσουν και να ανοίξουν δημιουργώντας ένα ακόμα έδεσμα για τον κινηματογράφο.

Στο δρόμο που ονομάστηκε Οδός Ευαγγελικής Σχολής και Λεωφόρου Ηρακλείου, θυμάμαι το φούρνο το Βαλούρδου και ιδίως τις λαγάνες που έφτιαχνε για τη Καθαρή Δευτέρα, και τα ψωμιά του. Η γιαγιά πάντα έπαιρνε από του Βαλούρδου φρυγανίες και ψωμί από σίκαλη επειδή ήταν καλό για το ζάχαρο. Επίσης, στον ίδιο δρόμο, επί της Οδού Ευαγγελικής Σχολής, υπήρχε τότε και το Χαμάμ, κάτι που πράγματι αξίζει να σημειωθεί.

Και μία τελευταία υπενθύμιση. Το πρώτο σπίτι που θυμάμαι ότι έζησα ήταν επί της Λεωφόρου Νέας Ιωνίας, κοντά στη διασταύρωση Ηρακλείου και Νέας Ιωνίας. Από ότι θυμάμαι, στην Ηρακλείου υπήρχαν μερικά ψαράδικα και κάτι σαν λαϊκή αγορά που μπορούσες να αγοράσεις φρούτα και λαχανικά. Η Ιωνίας*6 κι' αυτή χωματόδρομος τότε με πολύ λίγα σπίτια, προχωρούσε προς την Καλογρέζα. Απέναντι από το σπίτι ήταν ένας φούρνος που έψηνε φαγητά όταν τελείωνε με το ψήσιμο των ψωμιών.

Αυτές είναι οι αναμνήσεις μου και άλλες πολλές οι οποίες αν και δεν είναι σχετικές με το βιβλίο, πρέπει να γραφτούν για να μη σβήσει η μνήμη όλων αυτών των ανθρώπων που υπέφεραν τόσα πολλά...

Σημειώσεις Σύνταξης:

*1. Πρόκειται για το «Προξενικό».

*2. Εννοεί την οδό Ελευθερίου Βενιζέλου.

*3. Εκείνη την εποχή λειτουργούσαν 2 χειμερινοί κινηματογράφοι: ο «Αστήρ» στην οδό Ασκληπιού και ο «Κρόνος» στην οδό Καρολίδου. Στην περιγραφή ταιριάζουν σχεδόν και οι δύο.

*4. Ο Άγγελος Σημηριώτης πέθανε το 1944.

*5. Πρόκειται για την σημερινή Εθνική Τράπεζα.

*6. Πρόκειται για τη σημερινή οδό Χρυσοστόμου Σμύρνης.

Οι φωτογραφίες είναι από το φωτογραφικό αρχείο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Πομπίνες για τον Αστέρα.

Ιωνία και έτσι γνωρίστηκε με τη μάνα μας. Πάντα έτσι νόμιζα, αλλά ποτέ δεν μπόρεσα να το επαληθέψω.

Μετά τη Διεύθυνση Χωροφυλακής ήταν ο καλοκαιρινός κινηματογράφος «Μύριαμ». Αυτός ο κινηματογράφος και ο χειμερινός που βρισκόταν κάπου βόρεια από την εκκλησία των Αγίων Αναργύρων, στη μέση της προσφυγικής γειτονιάς (πάλι δεν θυμάμαι το όνομα του)*3. Και στους δύο κινηματογράφους είχα πάντα δωρεάν είσοδο. Ο εφοριακός που μάζευε τα εισιτήρια ήταν συγγενής και έτσι η είσοδος ήταν εξασφαλισμένη. Μία γκαζόζα και λίγος πασατέμπος και η βραδιά ήταν τέλεια.

Άλλες βραδιές θα συνόδευα τη γιαγιά για βεγγέρα, είτε στης κ. Σημηριώτου που είχε κόρη την Χρύσα. Δεν θυμάμαι αν ο Άγγελος Σημηριώτης ζούσε ακόμη εκείνο τον καιρό*4. Η Χρύσα, περίπου 25 χρονών, είχε καρκίνο στη μύτη και της είχαν κάνει μεταμόσχευση, κάτι που ήταν πολύ δύσκολο να μην στενοχωρεί ένα παιδί 8 - 9

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Tou κ. Παναγιώτη Δ. Καραθανάση.

Από τα πανάρχαια χρόνια, καθώς μας λένε οι αρχαίοι συγγραφείς, υπήρχε μετακίνηση ατόμων ή και πληθυσμών από τη ελληνική πλευρά του Αιγαίου προς τη Μικρασιατική. Μετακινήσεις με αντίθετη κατεύθυνση είχαμε λίγες. Έτσι δημιουργήθηκαν ελληνικές αποικίες σε όλη την έκταση της Μ. Ασίας και οι άποικοι έφεραν μαζί τους τα ήθη, τα έθιμα και γενικά τον πολιτισμό τους, ο οποίος φυσικά αφομοίωσε και ντόπια στοιχεία. Μετακινήσεις με κατεύθυνση προς την Ελλάδα είχαμε για εμπορικούς, ή μορφωτικούς λόγους, οπότε και στην περίπτωση αυτή είχαμε μεταφορά πολιτιστικών στοιχείων, κυρίως Θρησκευτικών.

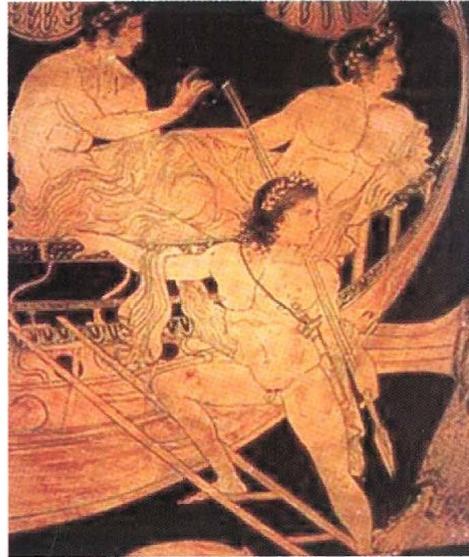
Αν ανατρέξουμε στους προϊστορικούς χρόνους και πάρουμε στοιχεία από τη Μυθολογία, θα βρούμε τους πρώτους Έλληνες αποίκους : τον βασιλιά της Κολχίδας Αιήτη και τη Σινώπη.

Ο Αιήτης ήταν γιος του Ήλιου και της Περσηΐδας, αδελφός του Πέρση, της μάγισσας Κίρκης και της Πασιφάης του Μίνωα. Ο πατέρας του τον είχε τοποθετήσει άρχοντα της Εφύρας. Εφύρα ήταν το προϊστορικό όνομα της Κορίνθου Για να εγκαταλείψει την Εφύρα και να εγκατασταθεί στο ανατολικότερο σημείο του Ευξείνου Πόντου, σημαίνει ότι η περιοχή ήταν πιο πλούσια από αυτή που άφησε. Συνηγορούν σε αυτό η Αργοναυτική εκστρατεία και το χρυσόμαλλο δέρας. Πρέπει να επισημάνουμε, ότι ούτε ο Αιήτης πήγε μόνος του, αλλά με αρκετούς συντρόφους, ούτε οι Αργοναύτες πήγαν χωρίς οικονομικά οφέλη. Η περιοχή ήταν πλούσια σε χρυσοφόρα κοιτάσματα.

Τη Σινώπη, κατά τη μυθολογία, κόρη του ποτάμιου Θεού Ασωπού, (της Κορινθίας και αυτός), την απήγαγε ο Απόλλων και την εγκατέστησε στην παραλία του Ευξείνου πόντου και έδωσε το όνομά της στην πόλη. Απόκτησε μαζί της το Σύρο που έγινε γενάρχης των Λευκοσύρων, σε αντίθεση με τους κατοίκους της Συρίας που ήταν μελαψοί.

Αποικίες στα παράλια του Αιγαίου ίδρυσαν οι Κρήτες πρίν, ή κατά την εποχή του Μίνωα. Τεύκροι από την Κρήτη εγκαταστάθηκαν στη χώρα που αργότερα ονομάστηκε Τρωάδα και οι άποικοι Τρώες. Ονόμασαν το βουνό της περιοχής Ίδη, όπως και στην Κρήτη και «τοποθέτησαν» εκεί την κατοικία του Δία. Κρήτες ίδρυσαν τη Μίλητο, στην οποία έδωσαν το όνομα της πατρίδας τους στην Κρήτη. Επίσης ο Σαρπηδών, αδελφός του Μίνωα, έφερε από την Κρήτη τους Τερμίλες και τους εγκατέστησε στη χώρα των Σολύμων. Αργότερα ήρθε εκεί ο Αθηναίος Λύκος, γιος του Πανδίονα και έδωσε το όνομά του στη χώρα. Την ονόμασε Λυκία και τους κατοίκους Λυκίους. Στη Λυκία έκανε τους άθλους του ο Ιππόνοος από την Κόρινθο, με το όνομα Βελλεροφόντης.

Απόγονοι της Ομφάλης, βασίλισσας της Λυδίας και του Ηρακλή, βασίλεψαν στη Λυδία για πεντακόσια περίπου χρόνια. Τους διαδέχτηκε ο Γύγης, πρόδογος του Κροίσου. Ο Τήλεφος, γιος του Ηρακλή και της Αύγης του Αλεού από την Αρκαδία, έγινε

Αργοναύτες

βασιλιάς στην Τευθρανία, στη μικρασιατική παραλία απέναντι από τη Λέσβο. Ο γιος του Τήλεφου και της Αστυόχης, αδελφής του Πριάμου, Ερύπουλος ελαβε μέρος στον Τρωικό πόλεμο, ως σύμμαχος των Τρώων.

Μετά τον Τρωικό πόλεμο, αρκετοί Αχαιοί, με αρχηγούς τον Αμφόλοχο, γιο του μάντη Αμφιάραου και το μάντη Κάλχαντα προχώρησαν νότια και εγκαταστάθηκαν στα μέρη της Παμφυλίας και της Πισιδίας. «Σέληγ δε εξ αρχής μεν υπό Λακεδαιμονίων εκτίσθη πόλις, και ἐτι πρότερον υπό Κάλχαντος» λέει ο Στράβων (ΙΒ VII 3). Η Σέληγ ήταν πόλη της Πισιδίας.

Μετακινήσεις με αντίθετη φορά έχουμε λίγες, αλλά σημαντικές. Πρώτη ήταν η Μήδεια, κόρη του Αιήτη. Παντρεύτηκε τον Ιάσονα αρχηγό της Αργοναυτικής εκστρατείας, έμεινε για δέκα χρόνια στην Κόρινθο, μετά με τον Αιγαία στην Αθήνα έκανε το Μήδο και ξαναέψυγε στην Ασία.

Ο Πέλοπας και η αδελφή του Νιόβη, παιδιά του βασιλιά της Φρυγίας Ταντάλου ήρθαν στην Ελλάδα. Ο Πέλοπας νίκησε σε αρματοδρομία τον Οινόμαο, βασιλιά της Πίσας (Ολυμπίας), νυμφεύτηκε την κόρη του Ιπποδάμεια τον διαδέχτηκε στο Θρόνο, κατέλαβε τη γύρω περιοχή και την ονόμασε Πελοπόννησο. Πρώτα λεγόταν Πελασγία ή Απία.

Η Νιόβη παντρεύτηκε τον Αμφίονα, βασιλιά της Θήβας και έκανε έξι γιους και έξι κόρες. Καυχήθηκε, όμως, ότι έκανε περισσότερα παιδιά από τη Λητώ, που έκανε μόνο δύο και γι' αυτό ο Απόλλων σκότωσε τους γιους της και η Άρτεμις σκότωσε τις κόρες της. Θύελλα τη μετέφερε στο βουνό Σίπυλο της Φρυγίας, όπου απολιθώθηκε.

Από την Τροία ο Αγαμέμνων πήρε ως παλλακίδα την Κασσάνδρα, κόρη του Πριάμου. Τους σκότωσε και τους δύο η σύζυγος του Αγαμέμνονα Κλυταιμήστρα. Ο γιος του Αχιλλέα Νεοπτόλεμος πήρε την Ανδρομάχη, σύζυγο του Έκτορα και έκανε μαζί της το Μολοσσό, βασιλιά των Μολοσσών της Ηπείρου, πρόγονο της Ολυμπιάδας, μητέρας του Μ. Αλεξάνδρου. Ο γιος του Πριάμου Έλενος ήρθε στην Ελλάδα και νυμφεύτηκε τη μητέρα του Νεοπτόλεμου Δηιδάμεια.

Κατά τους ιστορικούς χρόνους, κάτοικοι του ελλαδικού χώρου ίδρυσαν πολλές αποικίες στα παράλια της Μ. Ασίας. Οι Αιολείς εγκαταστάθηκαν βόρεια της Σμύρνης, τέσσερις γενεές πριν από τους Ίωνες. Οι Ίωνες νοτιότερα ίδρυσαν το Πανιώνιο, μία ένωση δώδεκα πόλεων με έδρα το ναό του Ελικώνιου Ποσειδώνα στη χερσόνησο της Μυκάλης, απέναντι από τη Σάμο. Η προσωνυμία Ελικώνιος λέγεται, ότι προέρχεται από την Ελίκη της Πελοποννησιακής Αιγαίλειας, που ήταν το κέντρο των Ίωνων πριν τους διώξουν από εκεί οι Αχαιοί. Οι Δωριείς ίδρυσαν αποικίες στο νοτιοδυτικό τμήμα της Μ. Ασίας. Ίδρυσαν την εξάπολη. Αργότερα διέγραψαν την Αλικαρνασσό και έμεινε πεντάπολη.

Οι άποικοι των πόλεων των παραλίων του Αιγαίου έκαναν

Νόμισμα της Αστέας, 370-330 Π.Χ.

Σάντρο Μποτιτσέλι, Η Συκοφαντία του Απελλή, π. 1495, Πινακοθήκη Ουφίτσι. Έργο βασισμένο σε περιγραφή έργου του Απελλή, όπως αυτή δίνεται από τον Λουκιανό.

νέες αποικίες στα παράλια του Ευξείνου πόντου. Οι Μιλήσιοι κατά τον Ξενοφώντα ίδρυσαν τη Σινώπη και οι Σινωπεῖς ίδρυσαν την Τραπεζούντα και την Κερασούντα, στον Εύξεινο πόντο. Την Τραπεζούντα, κατά τον Παυσανία, ίδρυσαν οι Αρκάδες. Άποικοι από την Κύμη της Αιολίδας ίδρυσαν τη Σιδη της Παμφυλίας, στη νότια ακτή της Μ. Ασίας.

Ελληνικές αποικίες συναντάμε στην Παμφυλία την Άσπενδο κτίσμα των Αργείων στην Κιλικία τους Σόλους, αποικία των Αχαιών και των Ροδίων και στο εσωτερικό της χώρας τη Μαγνησία, τις Τράλλεις, τη Νύσσα κ.ά.

Θρησκεία οι άποικοι και οι γηγενείς είχαν περίπου την ίδια. Στην Καρία τιμούσαν τον Κάριο Δία. Συμμετείχαν στη γιορτή Μυσοί και Λυδοί. Στη Λυκία τιμούσαν τον Απόλλωνα και στην Καππαδοκία την Αρτέμιδα. Στα Κόμανα της Καταονίας, κοντά στην Κιλικία υπήρχε ιερό της Ενυώς. Καθώς, δε λέει ο Στράβων πίστευαν ότι, τα ιερά τα έφερε εδώ ο Ορέστης και η αδελφή του Ιφιγένεια από τη Σκυθία και ήταν της Ταυροπόλου Αρτέμιδας. Στη Σκυθία η Ιφιγένεια ήταν ιέρεια της Αρτέμιδας, μετά τη σωτηρία της από τη Θυσία στην Αυλίδα. Στην Τροία τιμούσαν όλους τους θεούς του Δωδεκαθέου. Στην ακρόπολη της Τροίας το Πέργαμο είχαν ξόανο της Αθηνάς.

Από τη Μ. Ασία πέρασε στην Ελλάδα η λατρεία της Φρυγικής Θεότητας Κυβέλης και του Διονύσου. Για την προέλευση του Διονύσου υπάρχουν τουλάχιστον τρεις παραλλαγές. Μία τον φέρνει από τις Ινδίες, η άλλη από την Ασία και η τρίτη τον θέλει γιο του Δία και της Σεμέλης από τη Θήβα.

Ένα άλλο σπουδαίο γεγονός, ίσως το σπουδαιότερο, είναι η γέννηση μεγάλων ανδρών στις αποικίες της Μ. Ασίας. Από τη Μίλητο ήταν οι φιλόσοφοι Θαλής, Αναξίμανδρος, Αναξιμένης, από την Έφεσο ο Ηράκλειτος, ο ζωγράφος Απελλής, από την Κολοφώνα ο φιλόσοφος Ξενοφάνης, από την Τεώ ο ποιητής Ανακρέων, από τις Κλαζομενές ο φιλόσοφος Αναξαγόρας και τόσοι άλλοι. Για την καταγωγή του Ομήρου λέγεται ότι μπορεί να ήταν μικρασιάτης. Από τη Σμύρνη, ή από την Κολοφώνα.

Η Μ. Ασία, στο πέρασμα των αιώνων, κατακτήθηκε από τους Πέρσες και αργότερα από τους Ρωμαίους. Το ελληνικό πνεύμα, όμως, επικρατούσε πάντα και η εκπολιτιστική του δραστηριότητα συνετέλεσε στον εξελληνισμό της ευρύτερης περιοχής. Αυτό βοήθησε στην επικράτηση του χριστιανισμού.

Όταν το 395 μ.Χ. η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία χωρίστηκε σε Ανατολική και Δυτική, η Μ. Ασία αποτέλεσε τον κορμό της

Ανατολικής. Δέχτηκε, όμως, πολλές επιθέσεις επιδρομέων (Γαλάτες, Γότθοι, Ούνοι, Πέρσες, Άραβες) με αποτέλεσμα να συρρικνωθεί ο πληθυσμός της, ο οποίος κατά τον ΙΑ' αιώνα ήταν καθαρά ελληνικός. Ήταν, όμως, διηρημένος σε διάφορες θρησκευτικές αιρέσεις (Ακοίμητοι, Άστατοι, Ευχίτες, Παυλικιανοί, Εικονοκλάστες, κ.ά.), και συχνά οι αιρέσεις αυτές έρχονταν σε διένεξη μεταξύ τους και με τους ορθοδόξους. Οι διενέξεις αυτές και η κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204, διευκόλυνε την επικράτηση των Τούρκων.

Μεγάλη καταστροφή υπέστη η χώρα από την επιδρομή του Ταμερλάνου το 1402. Αφού νίκησε τους Τούρκους στην Άγκυρα, τον Ιούλιο του 1402, λεηλάτησε και κατέσφαξε τον πληθυσμό μεγάλων πόλεων, όπως η Σμύρνη, η Προύσα, η Έφεσος, η Καισάρεια, κ.ά. Φεύγοντας, άφησε τη χώρα πάλι στους Τούρκους που την κατέχουν μέχρι σήμερα.

Μετά την άλωση της Πόλης, το 1453, ο ελληνικός πληθυ-

Η κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204. Πίνακας του Tintoretto. (1518-1594)

σμός ελαττώθηκε πάρα πολύ. Άλλοι σφαγάστηκαν, άλλοι έφυγαν στην Ευρώπη και μερικοί αλλαξιοπίστησαν. Οι υπόλοιποι διατήρησαν τη θρησκεία και το εθνικό φρόνημα, αλλά μερικοί δεν κατάφεραν να διατηρήσουν και τη γλώσσα. Οι αιρετικοί Έλληνες δεν συμπορεύτηκαν με τους Ορθόδοξους και έμειναν χωρίς σχολεία και εκκλησίες και με την πάροδο του χρόνου απέβαλαν τη θρησκεία και τη γλώσσα. Σήμερα συναντώνται ως Δερβίσαι, Γουρούκοι, Κιζιλμπάσιδες, Σάννοι, Τσεπνίδες, κ.ά. και διαφέρουν από τους Τούρκους στα έθιμα, τη θρησκεία, τη γλώσσα και την εθνική συνείδηση.

Οι Ορθόδοξοι που διατήρησαν τη θρησκεία τους και το εθνικό φρόνημα, ανέπτυξαν έντονη επιχειρηματική, εμπορική και μορφωτική (Σχολεία) δραστηριότητα και απολάμβαναν την ανοχή και το σεβασμό των κατακτητών.

Αυτά μέχρι το 1922. Τότε, βάσκανος μοίρα τους ξεριζώσε από τις πατρογονικές ρίζες χιλιάδων ετών για να τους δεχτεί η αιμάσσουσα Ελλάδα και να τους παραχωρήσει μια σπιθαμή γης για να στεριώσουν. Παρ' όλα αυτά μέσα από τον όλεθρο, όρθωσαν πάλι το ανάστημά τους «τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι» και διακρίθηκαν στα γράμματα, τις επισήμες, τις επιχειρήσεις, το εμπόριο, τον πολιτισμό και σε κάθε κοινωνική δραστηριότητα.

Η Ν. Ιωνία, αν και έχει αλλάξει η πληθυσμιακή της σύνθεση, είναι υπερήφανη για τις προσφυγικές της καταβολές.

Συμεών Σινιόσογλους: Ένας άγνωστος Καππαδόκης ευεργέτης.

Του κ. Γιώργου Λεκάκη, Συγγραφέα - Λαογράφου.

(Στη «Σινασίτικη φωνή» δημοσιεύθηκε: πρόσφατα μια σύντομη αναφορά - βιογραφία του Συμεών Σινιόσογλου. Με δεδομένο ότι ο επισκέπτης των μουσείων μας θα δει τη μεγάλη φωτογραφία του και θ' ακούσει αρκετά λόγια για αυτόν, αναδημοσιεύουμε το κείμενο αυτό από την καλή εφημερίδα των Σινασιτών. Εμείς θα θέλαμε να προσθέσουμε ότι βέβαια η εικόνα του Σινιόσογλου έχει τοποθετηθεί, εκτός των άλλων και γιατί ο Συμεών υπήρξε, μαζί με τον Τσαλίκογλου, ο ιδρυτής του μεγάλου εργοστασίου «Μουταλάσκη» (όνομα, βέβαια όχι ανθρώπου, αλλά της πόλης της Καππαδοκίας, από την οποία καταγόταν).

Ο εφένδης Συμεών (Συμεωνάκης, όπως τον φώναζαν) Σινιόσογλους ήταν ένας μεγάθυμος ευεργέτης στην Κωνσταντινούπολη, εκ των κορυφαίων εκεί τραπεζιτών. Ήταν και ο προμηθευτής του αυτοκρατορικού στρατού! Γι' αυτό και έφερε τον ανώτατο πολιτικό οθωμανικό βαθμό «μπαλιά» και τις μεγάλες ταινίες του Οσμανιέ και Μεδζητιέ.

Αυτός ο άνθρωπος ήταν Καππαδόκης, με καταγωγή από την Μουταλάσκη (Ταλάς) Καισαρείας. Ξεκίνησε το εμπορικό του στάδιο από την Μερσίνη και από το 1875 άρχισε η δραστηριότητά του στην Βασιλεύουσα, όπως προείπαμε, έγινε εκ των σημαντικότερων εμπόρων.

Φυσικά δεν ξέχασε και τα πάτρια χώματα. Άπειρες ήταν οι δωρεές του προς αυτά. συγκεκριμένα, προικοδότησε το «Καππαδοκικό Ορφανοτροφείο» του Ζινζίδερε, που τότε εστέγαζε περισσότερα από 130 ορφανά παιδιά, με χίλιες λίρες (και άλλες 400 προσέφερε η σύζυγός του), ενώ χορηγούσε ετησίως επίδομα εκατό λιρών, ποσό που προέκυπτε από κτήματά του στην Άγκυρα, τα οποία εκχώρησε στο ίδρυμα για αυτόν το σκοπό. Επίσης, στην Ιερατική Σχολή της Ι.Μ. Προδρόμου, την ίδρυθείσα υπό του Μητροπολίτου Ιωάννου, παρά την Καισαρεία, δαπάναις του εκτίσθη μεγαλοπρεπές κτήριο, αξίας 2.500 λιρών, για να στεγάσει οικοτροφείο για 200 μαθητάς. Μετά απ' αυτή τη δωρεά, ίδρυθηκε και το σχολείο, ένα πλήρες και τέλειο Γυμνάσιο, όπως αναγνωρίσθηκε από το Εθνικό Πανεπιστήμιο!

Όσον αφορά στην Κωνσταντινούπολη, ιστορική έμεινε η γηγεμονική του προσφορά 10.000 λιρών (!) προς σύσταση Ορφανοτροφείου Θηλέων στην Πόλη. Γι αυτήν απεφασίσθη να ανακαινισθεί και να επισκευαστεί κτήριο παλαιότατης ιστορικής μονής της νήσου Πρώτης των Πριγκηποννήσων. Το ίδρυμα αυτό, μαζί με το άλλο περικαλλές ορφανοτροφείο αρρένων της χήρας Ζαρίφη, αποτελούσαν στις αρχές του 20ου αιώνα, το κορύφωμα της φιλανθρωπίας, υπέρ των ορφανών της ομογένειας στην ευρύτερη περιοχή της Κωνσταντινούπολεως! Γι αυτό ο Οικουμενικός Πατριάρχης Ιωακείμ Γ', αναγνωρίζοντας τις ευεργεσίες του, απένειμε στον κουροτρόφο Έλληνα τον αρχαίο βυζαντινό τίτλο του «Ορφανοτρόφου της Μ. Εκκλη-σίας»!

Γι αυτές και για άλλες φιλανθρω-

πίες του, που δεν φθάνει ο χώρος να εξαντλήσουμε, έγινε Ιππότης του Σταυρού του Σωτήρος και του Πανάγιου Τάφου, καθώς επίσης και Ταξιάρχης του ρωσικού παρασήμου Στανισλάου.

Ο Καππαδόκης Συμεωνάκης Σινιόσογλους είναι ένας ακόμη Έλλην που πρέπει να λάβει έναν των προχτών της Ελλάδος, αλλά δυστυχώς παρέμεινε άγνωστος στο ευρύ κοινό, γιατί η Ιστορία που κάποιοι επέλεξαν να διδαχθεί το Νεοελληνόπουλο, δεν τον συμπεριέλαβε...

Ο Συμεών Σινιόσογλους.

Πίνακας από τη συλλογή του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Το εργοστάσιο υφαντουργίας «ΜΟΥΣΑΤΑΛΑΣΚΗ», στη Νέα Ιωνία, όπως είναι σήμερα.

Το Εικόνισμα των αγίων Ελευθερίου & Δημητρίου από το Αϊδίνι στη Νάξο.

Της κ. Κικής Ζευγώλη.

Tη Στέλλα Φουτάκογλου-Τσοννέλλη τη γνώρισα στη Νάξο, εδώ και 4-5 χρόνια περίπου, όπου διαμένω το καλοκαίρια. Η κοινή μας καταγωγή αποτέλεσε πολλές φορές το έναυσμα για ανταλλαγή ιστοριών και πληροφοριών από διηγήσεις των μελών των οικογενειών μας, που είχαν ζήσει τη δραματική περιπέτεια του μικρασιατικού ελληνισμού.

Σε κάποια λοιπόν επίσκεψη στο σπίτι της και πάνω σε σχετική συζήτηση, μου λέει η Στέλλα:

«Κική πάμε μέσα να σου δείξω μια εικόνα που έφερε η γιαγιά μου από το Αϊδίνι».

Πράγματι μου την έδειξε και που έκανε εντύπωση που το εικόνισμα αυτό απεικόνιζε δύο αγίους μαζί, τον άγιο Ελευθέριο δίπλα στον άγιο Δημήτριο.

«Έχει μεγάλη ιστορία αυτή η εικόνα» μου λέει «και εφόσον θελήσεις να γράψεις αυτά που θα σου πώ, να έλθεις και να την φωτογραφίσεις».

Παραθέτω την εξιστόρηση, όπως ακριβώς μου την είπε η Στέλλα, ένα απόγευμα του Σεπτεμβρίου 2008, στο σπίτι της στη Νάξο.

«Ο παππούς μου Γιάννης Γιαννακάκης ή Χριστίδης ήταν ο τελευταίος κοινοτάρχης του Κουτσολίθαρο Αϊδίνιου. Ήταν ευκατάστατος άνθρωπος και ζόύσε πολύ καλά με τη γυναίκα του και τα 5 παιδιά του. Το ένα από αυτά ήταν η μητέρα μου, η οποία πέθανε πέρυσι σε ηλικία 95 ετών. Μου έλεγε πολλές φορές η μητέρα μου:

- Και τώρα να πάω στο Κουτσολίθαρο ξέρω που είναι θαμμένα τα χρυσαφικά μας, κάτω από μια ροδιά.

Για τη γιαγιά μας όμως δεν μετράγανε αυτά (τα χρυσαφικά δηλαδή). Ήταν τέτοια η πίστη της στο Θεό που όταν έγινε η καταστροφή, το μόνο αντικείμενο «αξίας» που θεώρησε ότι άξιζε τον κόπο να μεταφερθεί, ήταν η εικόνα των αγίων Ελευθερίου και Δημητρίου.

Η γιαγιά μου ήταν η μαμή του χωριού και την εικόνα αυτή την έπαιρνε μαζί της σε κάθε γέννα που την καλούσαν. Ξεγεννούσε και τουρκάλες, αλλά εκεί φυσικά δεν την έπαιρνε μαζί της.

Έδεσε λοιπόν την εικόνα στην πλάτη της με ένα σχοινί και από πάνω έβαλε μια κουβέρτα για να μην φαίνεται τι είναι.

Οι ταλαιπωρίες που υπέστησαν από το Αϊδίνι ώσπου να φτάσουν στο σημείο που θα έπαιρναν τα καράβια για την Ελλάδα, ήταν απίστευτες. Ο παππούς μου χάθηκε και δεν βρέθηκε ποτέ, η δε γιαγιά μου ξυλοκοπήθηκε τόσο άγρια από τους Τούρκους, ώστε έσπασε η εικόνα που μετέφερε και κόπηκε στη μέση.

Αυτή τη σπασμένη εικόνα κατάφερε και την έφερε εδώ στη Νάξο, όπου έφθασαν πρόσφυγες και συνέχισε να την παίρνει μαζί της πάντοτε όταν την καλούσαν σε γέννα στο νησί.

Μια ετοιμόγεννη γυναίκα ονόματι Τριανταφύλλου, την οποία πρόλαβα και γνώρισα και εγώ, φώναξε την γιαγιά μου να την ξεγεννήσει. Επειδή όμως είχε δύσκολη γέννα παρακάλεσε τον άγιο Ελευθέριο να την ελευθερώσει γρήγορα κάνοντας τάμα να διορθώσει την

εικόνα και να την ασημώσει. Πράγματι η γυναίκα αυτή εκπλήρωσε το τάμα της και πήγε την εικόνα σε «ειδικό». Αφού έγινε η σχετική συντήρηση ασήμωσε τα φωτοστέφανα των αγίων και την έβαλε σε ωραίο ξύλινο πλαίσιο με τζάμι που κλείνει από μπροστά.

Όταν ήμουν σε ηλικία που μπορούσα να καταλάβω περισσότερα, ρώτησα τη γιαγιά μου γιατί είναι μαζί οι δύο άγιοι και μου είπε πως ο άγιος Ελευθέριος ελευθερώνει τις γυναίκες και ο άγιος Δημήτριος ανοίγει την λεκάνη της γυναίκας ώστε να γίνεται πιο εύκολη η γέννα, όπως βοήθησε και τους Θεσσαλονικείς και άνοιξαν οι πύλες και ελευθερώθηκε η πόλη.

Η εικόνα αυτή ανήκει σε μένα, γιατί η γιαγιά μου είχε μεν και άλλα παιδιά, αλλά έμενε μαζί μας και εγώ έχω το όνομά της. Η εικόνα δηλαδή πηγαίνει από Στέλλα σε Στέλλα και όποιο από τα παιδιά μου βγάλει το όνομά μου θα την κληρονομήσει.

Θέλω να σου πω ακόμα ότι αυτή η εικόνα έχει μεγάλη θρησκευτική και συναισθηματική αξία για την οικογένειά μου. Τη φυλάμε δε «ως κόρην οφθαλμού» καθώς την βλέπουμε και μας θυμίζει τόσα πολλά.... Ισως να μη ζόύσε η γιαγιά μου από τα χτυπήματα των Τούρκων, αν η εικόνα που είχε στην πλάτη της δεν την προστάτευε σαν ασπίδα.

Το κυριότερο όμως μας θυμίζει τα βάσανα και τους αγώνες για επιβίωση των ανθρώπων της οικογένειάς μας, αλλά και όλων των ξεριζωμένων. Αυτοί οι άνθρωποι θέλω να αποτελούν παράδειγμα αγωνιστικότητας για τα παιδιά μου.

BIBLIA

(Τα βιβλία που με τον έναν ή τον άλλον τρόπο (πραγματείες, μελέτες, μαρτυρίες, αφηγήματα, μυθιστορήματα ακόμη και ποίηση) αναφέρονται στη Μικρασία εκδίδονται πια, ολοένα και πικνότερα. Εμείς απ' αυτή τη σήλη αρκούμαστε, βέβαια, να παρουσιάσουμε εκείνα που περισσότερο συνδέονται με το Κέντρο μας και τις δράσεις του).

«Βραχοκλησίες και Πετρομονάστηρα της Καππαδοκίας» του Γιάννη Σταματιάδην

Εκδόσεις: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., 2009. Σελίδες (250) εξ ολοκλήρου έγχρωμες, με 350 περίπου εικόνες.

Ο Γιάννης Σταματιάδης, ένας φλογερός ερευνητής του Μικρασιατικού Πολιτισμού, παρουσίασε, σε ειδική εκδήλωση του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. το 2007 με θέμα την Καππαδοκία, προβάλλοντας υπέροχο εικαστικό υλικό, τη μελέτη του με τον παραπάνω τίτλο.

Ήταν μια από τις πιο επιτυχημένες εκδηλώσεις του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Ήτσι και με βάση τα πολύ θερμά σχόλια που δεχθήκαμε ως Κέντρο αποφασίσαμε την έκδοση ειδικού τόμου πλέον, στο πλαίσιο του προγράμματος εκδόσεών μας.

Ο Γιάννης Σταματιάδης όμως στο μεταξύ ασθένησε βαριά. Ως την τελευταία του πνοή αγωνίζόταν να μορφοποιήσει το υλικό του, με τη βοήθεια της συζύγου του Αναστασίας.

Τελικά, λίγες μέρες μόνον μετά την τελευτή του, ο τόμος είχε κυκλοφορήσει. Δεν πρόλαβε να δει το έργο του και σε βιβλίο, όπως τόσο πολύ επιθυμούσε! Όμως μέσα απ' αυτό η μνήμη του θα παραμείνει αιώνια!

Στις 250 σελίδες του βιβλίου παρουσιάζονται με απόλυτα τεκμηριωμένο τρόπο η ιστορία του τόπου, η αρχιτεκτονική των ναών, οι αγιογραφίες, ό,τι δένεται με την Ελληνορθόδοξη παράδοση της Καππαδοκίας, όπως αυτή αποτυπώθηκε στο υπερκόσμιο τοπίο της με τις σκαλιστές στους βράχους εκκλησιές και μοναστήρια.

Γράφει στην εισαγωγή του ο αείμνηστος Γιάννης: «Μέχρι και σήμερα στην Καππαδοκία πλανιέται η Ρωμιοσύνη. Είναι εκεί σε κάθε βήμα, σε κάθε ματιά, σε κάθε χωριό... Ο Zekeria αλλά και οι λοιποί γερο-Τούρκοι με επαινούν.

- Πρέπει να είσαι περήφανος για τους προγόνους σου, ήταν άνθρωποι του Θεού, καλοκάγαθοι...».

Νομίζω ότι πρόκειται για ένα έργο όχι μόνο πρωτότυπο και δυνατό, αλλά και πολλαπλά χρήσιμο για όλους, παλιότερους και νεότερους...

ΠΑΝΝΗΣ Θ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ

ΒΡΑΧΟΚΛΗΣΙΕΣ
ΚΑΙ ΠΕΤΡΟΜΟΝΑΣΤΗΡΑ ΤΗΣ
ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. 2009

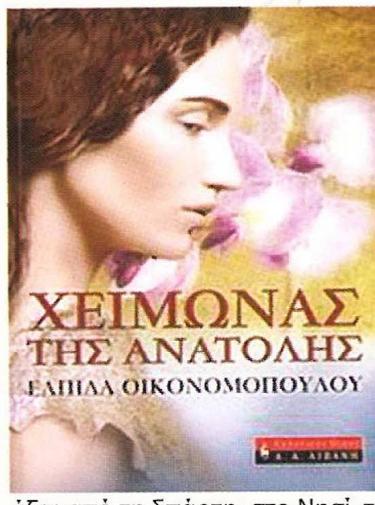
«Χειμώνας της Ανατολής» της Ελπίδας Οικονομούλου

Εκδόσεις: Λιβάνης 2009. Σελίδες 445.

Η Ελπίδα έχει παντρευτεί τον Δημήτρη Παπαθανάσογλου, γόνο γνωστής Σπαρταλήδικης οικογένειας.

Από τις διηγήσεις του πεθερού της Θανάση και από τα δικά της διαβάσματα - εδώ θεωρώ απαραίτητο να προσθέσω, εξ όσων συνήγαγα από τη μελέτη του βιβλίου της, κυρίως των «Αναμνήσεων» του Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου - έχει ως ένα σημείο ταυτισθεί με τους ανθρώπους, τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις της Σπάρτης, ώστε όλα όσα ξεδιπλώνει στη διήγησή της (πρόκειται βέβαια για ένα ιστορικό μυθιστόρημα) και αφορούν στην πολιτεία και τους ανθρώπους της να φαίνονται σωστά και αυθεντικά.

Η Ελπίδα έχει ικανότητες στο γράψιμο. Υπηρετεί την πλοκή, την βασική της ιστορία, που αναφέρεται στον έρωτα ενός νέου Σπαρταλή, του Θανάση και μιας Τουρκάλας, μιας πολύ όμορφης μουσουλμάνας, κόρης μάλιστα συνταγματάρχη, ενώ αφήνει να τρέχουν (δείγμα ικανότητας) και άλλες παράλληλες ιστορίες, που την οδηγούν κι

έξω από τη Σπάρτη, στο Νησί, το Βουρδούρι, την Άγκυρα, τη Σμύρνη κλπ.

Η πλοκή του έργου, όπως σ' όλα σχεδόν τα ανάλογα που έχουν κυκλοφορήσει τα τελευταία χρόνια με φόντο τη Μικρασία, εκτυλίσσεται μέσα σ' ένα μικρό χρονικό πλαίσιο: την κρίσιμη τριετία 1919-1922, επιτρέποντας στη συγγραφέα να προσφέρει ως παρενθέσεις, και τις πολιτικοστρατιωτικές εξελίξεις της εποχής, σχολιάζοντας και καταθέτοντας τις προσωπικές της εκτιμήσεις (με τις οποίες πάντως δεν είναι απαραίτητο και να συμφωνούμε όλοι).

Σε κάθε περίπτωση τα θετικά στοιχεία είναι πολλά και το ταξίδι του βιβλίου στο χρόνο προοιωνίζεται λαμπρό. Ένα μυθιστόρημα που σε τραβάει να μην το αφήσεις, αν δεν φτάσεις μέχρι το τέλος του...

«Αισθάνθηκα την ανάγκη να γράψω όσα θυμάμαι...» Της Αφρώτης Βουδούρογλου

Εκδόσεις Ασίνη, 2009. Σελίδες 221.

Η μελέτη της ιστορίας της πολιτείας των προσφύγων της καθ' ημάς Ανατολής, της Νέας Ιωνίας, συνεχίζει να εμπλουτίζεται. Αυτή τη φορά πρόκειται για τις «αναμνήσεις» μιας παλιάς Ιωνιώτισσας, που δεν είναι στη ζωή, της Αφροδίτης Βουδούρογλου. Το ξεχωριστά σημαντικό για μας, το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. εννοώ, είναι ότι «Ψυχή» αυτής της έκδοσης είναι ένα μέλος της διοικησής μας, η Θυγατέρα - η μεγαλύτερη από τις δύο - της Αφρώτης, η Φραντζέσκα Βουδούρογλου - Λάγκενφανς. Σε τι αναφέρονται οι «αναμνήσεις» και γιατί τα εισαγωγικά; Αναφέρονται σε περιστατικά που βίωσε η συγγραφέας κυρίως στη διάρκεια του μεσοπολέμου: 1925 - 1939 ζώντας τη ζωή ενός μέλους μιας πολύτεκνης προσφυγικής οικογένειας, που ξεριζωμένη εγκαταστάθηκε εδώ το 1923. Και τα εισαγωγικά σημαίνουν ότι δανειζόμαστε τον όρο από τον υπότιτλο του βιβλίου, που ωστόσο ίσως η ίδια η Αφρώτη, δεν το είχε υπόψη αφού απλά έγραφε ένα τετράδιο, χρόνια μετά, με ότι θυμόταν, σπαράγματα δηλαδή της πολυκύμαντης ζωής της, χωρίς τη φιλοδοξία να γίνουν βιβλίο. Ή αυτό, νομίζω, κι έχουν αυτή την αμεσότητα, τη γνησιότητα και τη φρεσκάδα...

Η Αφρώτη ήταν το τρίτο παιδί του Χαράλαμπου Χρηστίδη, του μεγαλύτερου ίσως δικηγόρου της Σπάρτης, με σπουδές στην Κωνσταντινούπολη και ενός εκ των αξιοτέρων προέδρων της Δημογεροντίας στα 100 τόσα χρόνια της λειτουργίας του Θεσμού στην Πισιδική πρωτοπολιτεία. Λέει πολύ λίγα πράγματα για τη ζωή στη Σπάρτη - η μνήμη της εδώ είναι επιλεκτική, ίσως γιατί την είχε πονέσει πολύ ο ξεριζωμός στην τρυφερή παιδική της ηλικία. Τα πιο πολλά, σχεδόν όλα δηλαδή, αναφέρονται στη ζωή της οικογένειας ενός τέτοιου άρχοντα, εδώ στη Ν. Ιωνία, που βρέθηκε να ψάχνει μια δουλειά αντάξια των ικανοτήτων του, να μην μπορεί να ορθοποδήσει, να υποφέρει και να μην πρέπει να το δείχνει...

Η Αφρώτη δεν ήταν ένα συνηθισμένο κορίτσι. Πήρε επάνω της όλη την οικογένεια, καθώς και νέα παιδιά γεννιόντουσαν, βγήκε στο μεροκάματο, αν και αρκετά μορφωμένη για την εποχή στα υφαντουργεία της Ν. Ιωνίας. Άλλα ανήσυχη καθώς ήταν εντάχθηκε στους κοινωνικούς αγώνες για μια καλύτερη ζωή, στο κόμμα, που τότε ακόμα ξεκίνουσε την πορεία του, το Κ.Κ.Ε.

Η διήγηση είναι απλή, γοργή, με τόνους αυτοσαρκασμού και ειρωνείας. Και το χιούμορ λεπτό και δολοφονικό υφέρπει σε κάθε βήμα... Σημαντική κατάθεση Ψυχής. Όμως τα πολλά εύγε ανήκουν στην Φραντζέσκα για την ανάπτυξη του ιστορικού πλαισίου, για την τακτοποίηση του υλικού, που το φώτισε και το ανέδειξε με τον καλύτερο τρόπο.

«1907. Οι Έλληνες του σήμερα». Του George Horton.

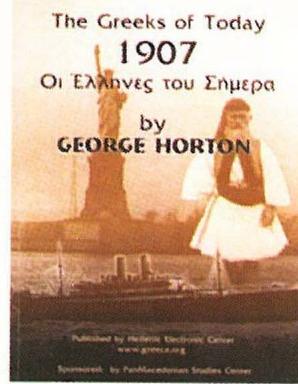
Εκδόσεις: Hellenic Electronic Center, 2009, σελ. 215.

Ο Τζώρτζ Χόρτον, ο Αμερικανός πρόξενος της Σμύρνης, κατά την περίοδο των συνταρακτικών γεγονότων λίγο προ και κατά τη Μικρασιατική καταστροφή, είναι βέβαια γνωστός ότι τουλάχιστον θα έπρεπε να είναι γνωστός σε όλους τους Έλληνες, για το ότι στάθηκε στις δραματικές εκείνες στιγμές, όσο κανείς άλλος τόσο κοντά και τόσο αποτελεσματικά στο κυνηγημένο πλήθος των Ρωμιών που αγωνιζόταν να σωθεί μέσα από την καιόμενη και βανδαλιζόμενη Σμύρνη....

Οστόσο ο Χόρτον, τον οποίο ας μην ξεχνάμε τίμησε το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. στο 3ο Συμπόσιο του, δεν καταξιώθηκε ως ο μεγαλύτερος Αμερικανός φιλέλληνας μόνον από τη στάση του, τον Αύγουστο του 1922. Μέσα από το βιβλίο που εξέδωσε πέρυσι το Ελληνικό Ηλεκτρονικό Κέντρο (HEC), μαθαίνουμε για το μεγάλο αγώνα που διεξήγαγε στις Η.Π.Α. πολλά χρόνια πριν, παρουσιάζοντας, σε ένα κύκλο διαλέξεων, τον ελληνικό πολιτισμό και την ιστορία μας.

Ο Χόρτον αγαπά πολύ την ελληνική γλώσσα και κατ' επέκταση την ελληνική παιδεία και αναφέρεται στον οικουμενικό χαρακτήρα τους, όχι μόνον κατά τους κλασικούς και ελληνιστικούς χρόνους αλλά και κατά την περίοδο των αρχών του 20ου αιώνα.

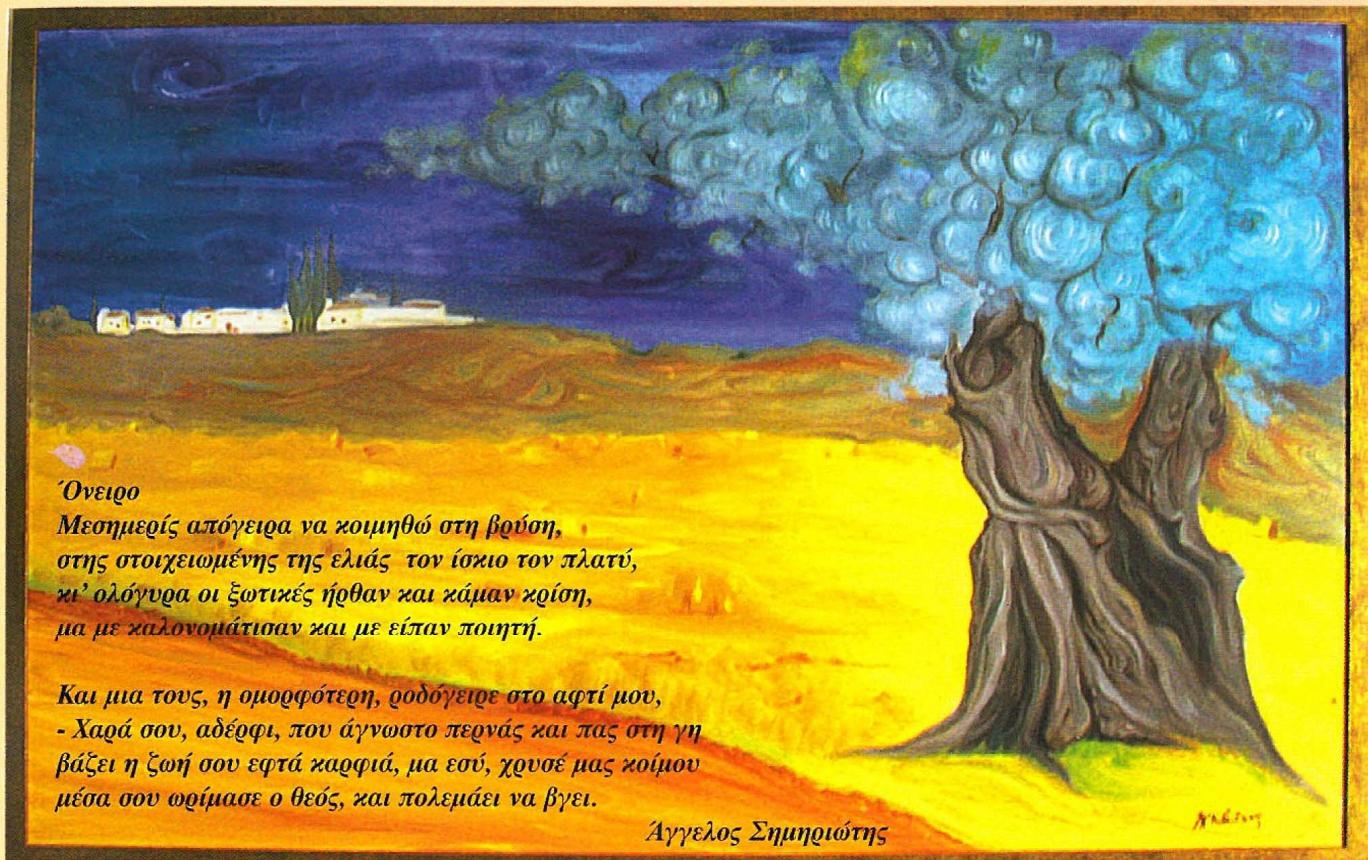
Δεν παραλείπει να αναφερθεί σε Έλληνες επιστήμονες, καλλιτέχνες, ποιητές, δημιουργούς που διέπρεπαν τότε στην Ελλάδα. Θα ξέρετε τον κόπο να αναφέρει κανείς κάποιους από τους σημαντικούς αυτούς Έλληνες που περιελάμβανε ο Χόρτον στις διαλέξεις του: Γεώργιος Αβέρωφ, Απόστολος Αρσάκης, Στέφανος Δραγούμης, Δημήτριος Ζαμπακός Πασσάς, Αλέξανδρος Καραθεοδωρή Πασσάς (αδελφός του Κωνσταντίνου), Μαρίκα Κοτοπούλη, Κυβέλη, Σπύρος Μερκούρης, Νικόλαος Πολίτης, αδελφοί Ριζάρη, αδελφοί Βαλλιάνοι, Γεώργιος Σουρής, Ανδρέας Συγγρός, Γιάννης Ψυχάρης κ.ά. Μιλάει τέλος για τους Έλληνες μετανάστες στις Η.Π.Α. και το φιλέρευνο και δημιουργικό τους πνεύμα, όντας ακόμη Γενικός πρόξενος στην Αθήνα, πριν πάει στη Σμύρνη. Πρωτότυπο βιβλίο, σπάνια έκδοση.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Τον τελευταίο καιρό η Βιβλιοθήκη του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. εμπλουτίστηκε με τις παρακάτω εκδόσεις:

1. «Όρτο' αλά μπάντα!» Αναδρομικός διάπλους στην παλιά Μύκονο - Επιμέλεια: Παν. Κουσαθανάς - 2002.
2. «Μικρασιάτες πρόσφυγες στη Μαγνησία» του Δημήτρη Κωνσταντάρα - Σταθαρά - Έκδοση: Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Ν. Ιωνίας Μαγνησίας - 2008.
3. «Θρησκευτικά μνημεία στο Νομό Ξάνθης», της Ιεράς Μητρόπολης Ξάνθης, 2009.
4. «Οι Έλληνες του Σήμερα» του George Horton. Έκδοση Ελληνικού Ηλεκτρονικού Κέντρου (MEC), 2009.
5. «Κλειστός χώρος» Ποίηση. Γιάννης Κορίδης. Έκδόσεις Ιωλκός 2009.
6. «Θυμάμαι τα ταραγμένα χρόνια» του Γιώργου Καζδαγλή, μέλους του Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.
7. «Γλυκές ιστορίες από την Ανατολή», της Ένωσης Μικρασιατών Θήβας, Ημερολόγιο 2010.
8. «Νεανικοί Λογοτεχνικοί Διαγωνισμοί (2002 - 2009). Τα βραβευμένα». Έκδοσεις Ιωνικού Συνδέσμου.
9. «Ιελληνική Αρχαιοτήτη και Νεοελληνική Λογοτεχνία» - Πρακτικά - Έκδοση: Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Επιμέλεια: Θεοδόσης Πυλαρίνος.
10. «Με το μαράζι του έρωτα» της Πόπης Στεριάδου, μέλους του Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. - 2009.

Όνειρο

Μεσημερίς απόγεια να κοιμηθώ στη βράδυ,
στης στοιχειωμένης της ελιάς τον ίσκιο τον πλατύ,
κι' ολόγυρα οι ξωτικές ήρθαν και κάμαν κρίση,
μα με καλονομάτισαν και με είπαν ποιητή.

Και μια τους, η ομορφότερη, φοδόγειρε στο αφτί μον,
- Χαρά σου, αδέρφι, που άγνωστο περνάς και πας στη γη
βάζει η ζωή σου εφτά καρφιά, μα εσύ, χρυσέ μας κοίμου
μέσα σου φρίμασε ο θεός, και πολεμάει να βγει.

Άγγελος Σημηριώτης

Makis

Πίνακας: Μάκης Λυκούδης

Μας γράφουν

Την πρώτη Κυριακή του Δεκεμβρίου του 2009, 25 μέλη του Λυκείου των Ελληνίδων, ύστερα από συνεννόηση της υπεύθυνης κ. Μουλαρά μαζί μας, επισκέφθηκαν τα μουσεία μας. Παρακάτω δημοσιεύουμε την επιστολή που μας απέστειλαν ευχαριστώντας τους πολύ, γιατί μας ενθαρρύνουν στην προσπάθειά μας.

Όταν αποφασίσαμε να επισκεφθούμε το ιστορικό και λαογραφικό Μουσείο της Ν. Ιωνίας, πολλοί ήταν εκείνοι που ρώτησαν «Έχει η Ν. Ιωνία Μουσείο; Που;».

Η Νέα Ιωνία λοιπόν, έχει Μουσείο. Το απέκτησε τα τελευταία χρόνια, σ' ένα από τα πολλά εργοστάσια που υπήρχαν στην περιοχή και έπαψαν να λειτουργούν. Το Μουσείο, εκλεκτό έργο του κ. Δημάρχου Ν. Ιωνίας και μιας ομάδας φωτισμένων ανθρώπων, είναι γεγονός.

Όταν ξεκινήσαμε μια ηλιόλουστη Κυριακή του Δεκεμβρίου να το επισκεφθούμε, γνωρίζαμε ότι θα δούμε κάτι ενδιαφέρον, αλλά δεν μπορούσαμε να υποπτευθούμε τη συγκλονιστική εμπειρία που μας περίμενε. Η Ν. Ιωνία μας αποκάλυψε την ψυχή της.

Στην αρχή γνωρίσαμε την ιστορία της περιοχής από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Οι φωτογραφίες των ιδρυτών, των σχολείων, των συλλόγων, των κτιρίων του πρόσφατου παρελθόντος κίνησαν το ενδιαφέρον σε όλους και ξύπνησαν αναμνήσεις σε πολλούς. Τα «καραμανλήδικα» βιβλία, τα αντικείμενα και οι στολές από τον πόλεμο του '40 και την κατοχή, οι φωτογραφίες των εκτελεσθέντων στο μπλόκο της Καλογρέζας και εκείνο το σημείωμα στην ταξήδι του παντελονιού, χαράχτηκαν στη μνήμη μας και στην καρδιά μας. Εδώ είναι η Ν. Ιωνία του αγώνα για την ελευθερία.

Στη συνέχεια, σε άλλη αιθουσα τακτοποιημένη με το «μεράκι» των Μικρασιατών, γνωρίσαμε τις περιοχές από τις οποίες ήλθαν οι πρόσφυγες, θαυμάσαμε τους σπουδαίους Έλληνες που κατάγονται από εκεί και σταθήκαμε ευλαβικά μπροστά στα έπιπλα, το ρουχισμό του Μικρασιάτικου αλλά και του προσφυγικού σπιτιού, στις φορεσιές, στα αντικείμενα της καθημερινής ζωής. Αντικείμενα που έκαναν το ταξίδι του πικρού ξεριζωμού, που συμμετείχαν στις πίκρες και στις χαρές της καινούριας ζωής εδώ, που «αφήνανε στα χέρια τη μνήμη μιας μεγάλης ευτυχίας» (Γ. Σεφέρης «Αργοναύτες»). Εδώ η Ν. Ιωνία του αγώνα για την επιβίωση.

Στην τελευταία αιθουσα ξετυλίχτηκε μπροστά μας η οικονομική ανάπτυξη της Ν. Ιωνίας. Τα μεγάλα εργοστάσια υφαντουργίας και ταπητουργίας, που γέμιζαν την πόλη, έδιναν δουλειά σε πλήθος ανθρώπων, έφερναν πλούτο και διακρίσεις και βραβεία, ζωντάνεψαν μέσα από τις μηχανές τους. Μηχανές που απλώνονται εδώ έτοιμες να μπουν σε λειτουργία γεμίζοντας το χώρο με εκείνο το γνώριμο ήχο που απλωνόταν στους δρόμους της Ν. Ιωνίας. Εδώ η Ν. Ιωνία του αγώνα για προκοπή.

Μηχανές, προθήκες με ενθύμια ... πράγματα που ίσως βρίσκεις και αλλού, σε άλλα μουσεία. Τι ήταν εκείνο λοιπόν που έκανε την επίσκεψη αυτή μοναδική για μας; Ήταν η ξενάγηση από τρεις ανθρώπους που - το καταλαβαίνει κανείς μόλις αρχίσουν να μιλούν - έχουν δώσει την ψυχή τους σ' αυτό το Μουσείο. Ο κ. Σαπουντζάκης, ο κ. Λυκούδης και ο κ. Χατζηιωάννου ζωντάνεψαν μπροστά μας την ιστορία το Πολιτισμό και τη Υφαντουργία της Ν. Ιωνίας αντίστοιχα. Μας αφιέρωσαν την Κυριακή τους, μας συγκινήσαν, μας συγκλόνισαν, έκαναν την επίσκεψη προσκύνημα.

Ένα μεγάλο «ευχαριστώ» από όλους μας.

Το Κέντρο Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.) αποτελεί Ν.Π.Δ.Δ. και διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 203 του Π.Δ. 410/95 (Δ.Κ.Κ.). Η ίδρυσή του δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. αρ. 646 / τ. 2 / 2003, όπου παρατίθεται η σχετική Συστατική Πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου Νέας Ιωνίας Αττικής (113/03).

Για την επίτευξη των σκοπών του, το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. μπορεί να συνεργάζεται με τις υπηρεσίες του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του, με τους Ο.Τ.Α. γενικότερα, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., καθώς και με πολίτες που ενδιαφέρονται να συμβάλουν σε αυτούς.

Στο πλαίσιο των δράσεων του Κέντρου περιλαμβάνονται η έρευνα, μελέτη και εκπόνηση προγραμμάτων, η ίδρυση και λειτουργία εξειδικευμένης βιβλιοθήκης, οι εκδόσεις, η προκήρυξη υποτροφιών, η καταγραφή στοιχείων του μουσικού και ορχηστικού πολιτισμού, η διδασκαλία παραδοσιακών τεχνών, η λειτουργία μουσείων, η παρουσίαση εκθέσεων και η οργάνωση εκδηλώσεων και συνεδρίων.

Οι πόροι του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. προέρχονται από το Δήμο της Ν. Ιωνίας. Παράλληλα, σημαντική ενίσχυση προσφέρουν οι δωρεές και χορηγίες φορέων και φυσικών προσώπων.

Το Κέντρο στεγάζεται σε ανακαινισμένους χώρους του συγκροτήματος κτηρίων του Δήμου Νέας Ιωνίας που βρίσκονται στην οδό Πατριάρχου Ιωακείμ 4, πολύ κοντά στον ομώνυμο σταθμό των Η.Σ.Α.Π. Σε καθημερινή βάση, υποδεχόμαστε το κοινό από τις 08:30 έως τις 13:00 και κάθε Τετάρτη απόγευμα, από τις 18:00 έως τις 20:00. Για κάθε επικοινωνία, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να καλούνται στον αρ. τηλ. / τηλεομ. 210 279 5012 ή στο Δήμο της Νέας Ιωνίας, στον αρ. τηλ. 210 279 0115.

Τακτικά μέλη

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Χάρης Σαπουντζάκης, Συγγραφέας – Ιστορικός

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ :

Σάββας Καλαμάρης, Δημοτικός Σύμβουλος

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

Μάκης Λυκούδης, Ζωγράφος - Αγιογράφος

ΜΕΛΗ :

Λουκάς Χριστοδούλου. Δημοτικός Σύμβουλος

Νίκος Βουλγαρέλης. Ζωγράφος

Φρατζέσκα Βουδούρογλου-Λάγκενφανς. Δρ. Φιλολογίας

Χρυσούλα Αθηνάκη. Φιλόλογος

Ηλίας Μωραλόγλου. Πολιτικός Μηχανικός

Καλλιόπη Στεριάδου τ. Δ/ντρια ΥΠΕΠΘ - Συγγραφέας

Κώστας Τσοπανάκης. Πρόεδρος Συνδέσμου Αλαγιωτών

Κούλα Γαβριηλίδου. Αισθητικός

Κώστας Κατιμερζόγλου. Εκπαιδευτικός

Σωτήρης Βάρβογλης. Ψηφιδογράφος

Χρήστος Χατζηιωάννου. Ιδιωτικός Υπάλληλος

Λαμπτρινή Σπανοπούλου. Ιδιωτική Υπάλληλος

Αναπληρωματικά μέλη

ΠΡΟΕΔΡΟΥ:

Νίκος Μαγιόπουλος. Καθηγητής.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ:

Μιλτιάδης Καναβός. Δημοτικός Σύμβουλος

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ:

Ζαχαρούλα Καραβά. Δρ. Παν. Αθηνών - Συγγραφέας

ΜΕΛΩΝ :

Κων/νος Κουλούρης. Δημοτικός Σύμβουλος

Παναγ. Παρέσογλου. Αντ. Συνδέσμου Αλαγιωτών

Στάθης Ουλκέρογλου. Μουσικοσυνθέτης

Ευαγγελία Γριμπαβιώτη. Ιδιωτική Υπάλληλος

Σπύρος Τζαμτζής. Τραπεζικός

Τζία Γιοβάνη.

Ηθοποιός - Θεωρητικός

Νίκος Απέργης.

Κινηματογράφου

Όμηρος Ακιανίδης.

Δημήτρης Γεωργούδης. Γραφίστας

Δημ. Κωστιδάκης.

Γιώργος Καζδαγλής. Συνταξιούχος

Συντ. Λυκειάρχης

Ιωάνν. Καραγιαννίδης.

Αντ. Σωματείου Κασταμονίτών - Ινεπολιτών

Γραφίστας

Καραγκιοζοπαίκτης - Αντ.

Ιωνικού Συνδέσμου

Εκδότης: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Γραφεία: Πατριάρχου Ιωακείμ 4, Νέα Ιωνία 142 34

Αρ. Τηλ.: 210 279 5012 Τηλεομ.: 210 2790775

Ιστοχώρος: www.dimosneasionias.gr/kemipo.htm

Ηλεκτρ. διεύθ.: Kemipo@otenet.gr

Επιμέλεια: Μάκης Λυκούδης

Επιτροπή Εκδόσεων: Νίκος Βουλγαρέλης, Όμηρος Ακιανίδης, Ζαχαρ. Καραβά, Τζία Γιοβάνη, Ηλίας Μωραλόγλου, Γερ. Λυκούδης, Κ. Τσοπανάκης και Χάρης Σαπουντζάκης.

Σχεδιασμός - Παραγωγή: ΓΡΑΜΜΑ, Μάρνη 32, 104 32 Αθήνα, 210 522 5202

katradi@otenet.gr

• Η αναδημοσίευση κειμένων ή / και φωτογραφιών επιτρέπεται σύμφωνα με τις διατάξεις της κειμένης νομοθεσίας και μετά από έγγραφη άδεια από το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και κάθε νόμιμο κάτοχο. • Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν απόψεις και θέσεις των συγγραφέων τους. Η αρμόδια για την έκδοση του περιοδικού επιτροπή του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. φέρει την ευθύνη για την επιμέλεια και την άρτια παρουσίασή τους μόνον.

